

Upam, da je moj skromni spis uveril čitatelja, da je bil pokojni Celestin mož, o katerem popolnoma veljajo besede njegove o Katkovu: ¹⁾ »Bolj nego germanstvo in romanstvo potrebuje slovanstvo velikih mož in voditeljev na težavni poti napredka, mož obzirnih, vestnih, s širokim obzorjem in ono neomahljivo energijo, ki jo daje le mogočna vera v pravo stvar in goreča rodoljubna ljubezen«; da je bil Celestin mož, ki je svoje znanje posvetil domovini ter si je s tem zagotovil hvaležen in trajen spomin.

¹⁾ »Ljublj. Zvon« 1887. 540.



Srečavanja.

Spisal Fr. Dolinčan.

Ko s'noči sva se srečala,
Prav mil' sva se pogledala,
Solzné so nama b'le oči,
Oh, to ljubezen st'ri! —
N a r o d n a.

I. Evelina.



Na vseučilišču sem bil v Gradcu, in v mestnem parku sva se prvič srečala. Ponosno je stopala poleg svoje matere in samozavestno je zrla okrog sebe. Tudi vame je uprla svoj pogled in sicer precej prvič tako zapovedujoče, kakor bi hotela reči: »Tudi ti se mi bodeš pokoril! Tudi ti se bodeš klanjal moji lepoti!«

Pri tem pa sta se ji zazibali kipeči ustnici v čarobnem, prijaznem nasmehljaju, kakor bi me že davno poznala. —

Vitke rasti je bila, a vendar polnih, okroglih udov. Nosila je svetlozeleno obleko, z žametom obloženo, a izpod gornjega krila, katero je koketno nekoliko privzdigovala, so se ji blestele snežnobeke, umetno vezljane čipke. Košati njeni lasje so bili kostanjeve barve, a iz velikih, temnorjavih oči ji je švigal plamen, ki je pretil uničiti vse, kar je dosegal. Ni čudo torej, da mi je zadrhtelo in zatrepetal srce, in da sem se stresel po vsem životu, ko me je zadel žarek iz njenega očesa. Skoro da mi je sapa pošla; s tako hitrostjo mi je šinila kri k srcu, a od srca zopet v glavo. Ona pa je takoj zapazila, kako mogočen vtisk je napravila na-me, in oni smehljaj, ki je ravnokar še tako vabljivo zgibaval njena mala, rožna usteca, je zadobil hkrati pomilovalen, skoro zaničljiv izraz. Zdelo se mi je, kakor bi hotela reči: »Premagan si! Pa prvi nisi, ki je tako vztrepetal pred menoj!«

Mene pa je bilo sram, da sem se pokazal tako slabega. Hotel sem takoj popraviti, kolikor bi se dalo; zato sem se vrnil in šel za njo. A kri se mi ni hotela tako hitro umiriti, kakor bi bil želel. Ko je tako stopala pred mano, kakor kaka kraljica, mi je še vedno nerovno tolklo srce, in kri mi je zalivala lice. Vendar sem šel za njo, misleč, da se pojde dalje izprehajat. Toda to upanje se mi ni izpolnilo, kajti iz drevoreda je šla proti domu. A drug uspeh je imela ta moja pot. Srečam namreč znanca, katerega vprašam, če pozna to krasno žensko.

»Poznam,« odgovori. »Hči je tukajšnjega bogatega hotelirja. Ali ti ugaja?«

»Ne baš Bog ve kako,« odvrnem jaz v zadregi.

»No, no!« pripomni znanec, kajti moj odgovor se mu ni zdel posebno verjeten. »To je priznано prva krasotica v Gradcu, moj dragi! Pa nevarna, nevarna! Ta je že marsikomu prekanila srce! Le pazi, da ne omami tudi tebe njen pogled!«

»Ni take nevarnosti ne,« sem ugovarjal jaz, toda v vidni zadregi. »Mislim, da se po meni ne bo Bog ve kako ozirala.«

»To se ne more vedeti! Po vsakem se res ne ozira, to vem iz lastne izkušnje; kajti jaz še nisem bil tako srečen, da bi bil obrnil njeno pozornost na-se. Toda, če ji je kdo po volji in jo zanimlje, potem je stvar druga. In ti, ti . . . zdi se mi, da imaš precej sreče pri ženskih!«

»Molči,« posežem vmes, posiljeno se smehljaje, »m ne govori abotno!«

»No, saj ne mislim nič napačnega. Vendar, da se ne daš prehitro zapeljati, ti še povem, da je tvoja nova znanka zaročena.«

»Zaročena?« se začudim, a tako, da je moj prijatelj takoj opazil mojo osuplost.

»Da, zaročena!« mi je potrdil, in ni si mogel kaj, da se ne bi bil nasmejal. »Zaročena je z lepim, mladim možem plemenitega stanu. Lahkomiseln je res, kakor pravijo, in premoženja tudi nima. A to ne de nič. Bogata je ona dovolj, in lahkomiselnost moškega še nikdar ni odvrčala ženske od ljubezni. Da je le lep in mlad — pa plemenitega stanu! Če je lahkomiseln, se jim zdi tem mičnejši! Veš, ženska, to je čudna stvar božja!«

»Ti si velik modrijan!« sem nato dejal skoro razžaljivo, kajti jezilo me je to, kar sem bil zvedel.

»Izkušnja, izkušnja!« se mi je posmejal tovariš. »Jaz nisem tak mlečnozobež, kakor ti, moj dragi! Toda predolgo sem te zadržaval.

Tvoja krasotica je že daleč pred tabo, in požuriti se boš moral, da jo dojdeš. Z Bogom!»

Po teh besedah sva se ločila, in jaz sem jo res krenil po cesti, koder je bila ona odšla s svojo materjo; toda ugledal je nisem več. Izgubila se mi je bila v množici ljudi.

Nemiren sem hodil po Gosposkih ulicah gori in doli; kajti to, kar mi je bil povedal moj prijatelj, me je res jezilo. »Zaročena je torej«, sem šepetal sam s seboj, »pa me je tako pogledala! To dekle bi se rado poigralo z menoj; a čakaj me, jaz ti pokažem, da sem predober za igračo!»

In sklenil sem v svojem srcu, da se pomaščujem za sramoto, katero mi je bila nadela s tem, da me je s svojim predrznim pogledom in zapeljivim nasmehljajem spravila v tako zadrego. Sklenil sem, da se ji pokažem o prvi priliki moža ter jo prepričam, da ni tako zmagovita, kakor si morda domišljuje, in da je še na svetu moških, kateri ne dajo, da bi se kdo norčeval z njimi! —

Hodil sem se odslej vsaki dan izprehajati v mestni park ob tisti uri, ko sem jo bil prvič srečal, in računal sem dobro, kajti vsaki dan je prišla ob istem času isto pot, kakor prvič.

In vsaki dan je uprla vame svoje lepe oči z isto šamosvestjo in z isto ognjevitostjo, kakor prvokrat; jaz pa, zvest storjenemu sklepu, sem se kazal mirnega in hladnokrvnega. Sicer mi je tudi zdaj še silila kri v glavo, in lagal bi, ako bi trdil, da sem bil popolnoma ravnodušen proti njej, a ker mi ni prihajala več tako nenadoma pred oči, ampak sem jo vselej že od daleč videl, tedaj sem imel dovolj časa, zbrati svoje moči ter zatajiti občutke svojega srca. Sicer pa me je res navdajala z nekako nejevoljo misel, da je zaročena, in da se navzlic temu vede tako proti meni, in ta nejevolja je dosti pripomogla k temu, da sem lahko vztrajal pri ulogi, katero sem se bil odločil igrati.

Hodil pa sem nalašč vedno po isti progii v drevoredu, koder se je ona navadno izprehajala, in čim bolj sem čutil, da sem ubral njej nasproti pravo struno, tem bolj me je mikalo, jo srečavati. Sicer sem večidel gledal v stran, kadar sva si prišla nasproti, a opazil sem vendar-le, kaj se godi v njej. Nemira, kateri se je je bil polotil, ni mogla zatajiti; kajti kadar sem prišel blizu nje, je vselej začela hitreje stopati, in obračala je tako ostentativno glavo za menoj, da je bilo videti, kakor bi me hotela prav prisiliti, da ji vrnem pogled. Ali jaz se nisem dal spraviti iz ravnotežja. Včasih sem se pač ozrl tudi na-njo, a to je bilo le bolj tako, kakor slučajno, in še tistikrat je bil moj pogled tako malomaren, tako hladen, da jo je menda zazeblo do dna srca. V

takem trenutku sem pač videl, kako so jo izpreletavale barve. Najpoprej prijetno presenečenje, češ, vdal se je, a precej nato žalostna osuplost in prepričanje, da se je bridko zmotila!

Od začetka jo je to vselej iznenadilo, kajti kaj takega se ji zdaj najbrže še ni bilo prigodilo. Upala pa je gotovo še vedno, da se ji v kratkem uklonim takisto, kakor se ji je pred mano morda uklonilo že mnogo, mnogo drugih. A ko je to že precej časa trajalo, in ko je začela uvidevati, da so jo nade varale, in da ostanem dosleden, tedaj se je polotil srd njenega srca. Odslej so ji švigale strele iz velikih, temnorjavih oči, kadar mi je prišla nasproti, in jeza, katero je imela na-me, ji je podila kri v glavo, da ji je kar žehtelo iz obraza; to pa nikakor ni škodilo njeni lepoti, kajti nje itak cvetoča lica so ji bila videti vsled tega še bolj sveža. A tudi s tem ni dosegla svojega namena! Jaz sem ostal, kakršen sem bil. Malomarno sem stopal mimo nje, k večjemu, da sem semintja zategnil svoji ustnici v ironski nasmehljaj, a tako, da ni bil naravnost na-njo naperjen in ji je bilo na voljo dano, si ga tako ali pa drugače tolmačiti.

Jaz sem s tem popolnoma dosegel, kar sem nameraval; kajti od dne do dne je postajala nemirnejša in strastnejša, in imel sem dovolj prilike opazovati, kako malo se hkrati meni za druge moške, in kako se vse nje misli sučejo sedaj edino o tem, da bi upognila in ukrotila mene.

Da bi njo mogel in smel kdo tako prezirati! To je bilo pač nečuveno! —

Hrepenenje, da bi dosegla svoj namen, in strast, ki jo je pri tem podžigala, sta jo pripravili tako daleč, da je skoro prestopila meje dostojnosti. Sicer v tem nisem gotov, je-li to storila nalašč, ali je le naključje tako naneslo; izključeno vendar ni, da se je v svojem srdi izpozabila tako daleč. Ko se namreč nekoč zopet srečava, se zasučje tako hitro proti meni, da se je močno zadenem in ji pri tem izbijem solnčnik iz roke. Tudi to bi bilo mogoče, da je, porabivši ugodni trenotek, izpustila solnčnik nalašč sama; toda ker tega natanko ne vem, ji tudi nečem delati krivice. Bodisi, kakor že koli, za trenotek je bila zdaj ona vladarica situacije. Da bi jo bil pustil pobrati samo solnčnik, to se ni spodobilo, pa tudi nikomur drugemu nisem privoščil te sreče. Pripognil sem se torej, pobral solnčnik in ji ga s hladnim prikonom izročil. Ko pa sta se pri tem dotaknili najini roki, me je izpreletel čuden občutek po vsem životu, in ni manjkalo dosti, da se nisem izneveril sam sebi, ali bolje rečeno svoji obljudi. Ona pa je z nečuveno hitrostjo izkoristila ta položaj, in v malo sekundah so mi

povedale nje oči več, nego bi mi bila mogla usta povedati v celi uri. Kako naj tudi povedo usta, kaj se godi v srcu, ko je človeška beseda tako okorna in naša govorica tako ubožna! Vse prerazlične osene srčnih čutov zna izraziti edino oko, edini pogled! In kaj je govorilo vse v tem trenutku nje čudapolno oko! Kako se je stopnjeval izraz njenega pogleda od migljaja do migljaja, in kako je prehajal z enega na drugo! Najpoprej se ji je brala grozna ogorčenost v očesu, kakor bi hotela reči: »Poglej me vendar! Kako moreš hoditi mimo mene in zreti v stran! Ali nisem vredna, da me občuduješ?« Potem pa je postajal žarek njenega očesa milejši in milejši, in končno ji je postal pogled nekako mrkel in otožen, kakor bi mi hotela reči: »Zakaj ravnaš tako z menoj? Glej, rada te imam! O nikar me ne muči in bodi dober z menoj!«

To me je omamilo. Skoro da bi ji bile tudi moje oči izdale mojo skrivnost, a o pravem času mi je še prišlo na misel: »Komedijska! Nikar se ne daj premotiti! Drugemu je zaročena, iz tebe se le norčuje! Ako podležeš, ji boš v zasmeh!«

To me je zopet iztreznilo. Kakor bi njenega pogleda ne bil razumel, sem odšel, resno se držeč, naprej. Ko pa sem jo tisti večer na povratku še enkrat srečal, je bila zopet stara. V očeh so se ji zopet kresale iskre srditosti, in v licih ji je zastajala kri, katero ji je podil v glavo srčni gnev, da so ji žarela, kakor žari škrlatastordeča vrtnica v sveži rosi, kadar jo obsije jutranje solnce. Da ji je izpodletela tudi ta nakana, to jo je razburilo do skrajnosti. Da, dozdevalo se mi je, da ji iz oči ne plamti več samo srd, ampak tudi — sovraštvo! Ko bi ji bilo dano, bi me bila uničila, pogubila v tem trenutku! —

Črez noč pa se je hkrati zopet izpremenila! Ko sem jo drugi dan po tistem srečal, je stopala z največjo ravnodušnostjo mimo mene. Niti ozrla se ni na-me, in bilo je videti, kakor bi bila popolnoma pozabila včerANJI dogodek. In taka je ostala cel večer. Vračal sem se nalašč sredi drevoreda, da bi šel večkrat mimo nje, vedno upajoč, da si premisli in me zopet pogleda, kakor me je doslej pogledovala — a moje nade se niso izpolnile. Niti enkrat se ni ozrla vame in stopala je ponosneje, nego kdaj poprej, kakor bi mi hotela dati občutiti, da sem si preveč domišljeval, ako sem menil, da se tudi le količkaj zanimlje za-me. V začetku sem se tolažil, češ, moje orožje uporabljaj! A ko se je drugi in tretji dan takisto vedla proti meni in se je sploh delala, kakor da me ne bi bila še živ dan videla, sem se zasačil pri občutkih, ki so glasno pričali, da sem se predolgo bavil s to žensko. Res, moje orožje je porabljala — a z največjim uspehom!

Človek je človek, vsaki je bolj ali manj samoljuben — vsaj jaz sem se čutil po njeni taktiki grozno zadetega. Ko bi bil prepričan, da je to res le gola taktika! A polotovati so se me začele dvojbe, in bolj in bolj se mi je vsiljevala zavest, da sem osramočen! Kaj pa sem pravzaprav nameraval s svojim postopanjem? Jaz, ubogi velikošolec, vendar nisem mogel zahtevati, da bi se svojemu ženinu odpovedala in svojo ljubezen naklonila meni! Zadovoljen bi bil moral biti in hvaležnega bi se ji bil moral izkazati, da me je sploh kdaj svojega pogleda vrednega spoznala. Mimo nje bi bil moral hoditi ter se veseliti njene lepote, pa ji s strmečim svojim pogledom izražati svoje občudovanje! Ker sem bil pričel z njo boj, sem si prisvajal dosti več veljave, nego sem je sploh mogel imeti kdaj pri njej, in za kazen imam zdaj nje tiho — zaničevanje! Da, nič drugega to ni moglo biti, nego zaničevanje! Mogoče, da je pozvedovala po meni, in ko so ji povedali, kdo in kaj sem, je sklenila, me popolnoma prezirati. A zakaj je vendar poprej kazala toliko zanimanja za-me! Toda, ali se nisem motil? Ali ni bila vse to le domišljivost? Ali me ni preživa moja fantazija že dostikrat premotila? Ni-li bila ona vedno ena in ista, in samo jaz sem videl vsaki dan kaj drugega na njej?

Tako sem premišljeval, in bil sem grozno nesrečen! Kaj bi bil dal, ko bi se bila hotela le enkrat še ozreti na-me! Pa ona je ostala vztrajna in neizprosna! Bila je sploh vsa druga, nego se mi je dozdevala od začetka. Tako nekako resna, nič več tako otročja, kakor je bila videti prej. Oči ji niso zrle tako nemirno sem in tja, in po njenih ustnicah se niso več zigravali venomer smehljaji. Meni pa se je v tej resnosti zdela še lepša, nego prej. Nekako častitljiva je bila sedaj videti, in neko nerazumno spoštovanje se mi je budilo v prsih do nje. Imela je do mene čudno moč, kakor še nikdar nobena ženska ne prej in morda tudi — ne pozneje.

Bolan in potrt sem vsaki dan odslej zapuščal park in misliti sem moral na to, da se ozdravim! Igral sem se z ognjem in opekel sem se bil, hudo opekel. Naposled sklenem, da ne pojdem več v park. Ne več v park? To bi bilo preveč! V park sem še zahajal, a ob tisti uri, ko je prihajala ona, ne več. A dasi nje ni bilo v parku, sem jo vendar videl povsod. Spominjal sem se vseh posameznosti, in vsakega najmanjšega dogodka, ki se je tikal nje. Videl sem natanko, kje sta se bila prvič ujela naju pogleda; na mestu pa, kjer sem ji bil pobral solnčnik, mi je zastala vsaki pot noga. Mislil sem vselej dolgo dolgo, kako je bilo tisti trenotek, in srce se mi je krčilo, kadar sem se spomnil, kako po neumnosti sem razdejal svojo srečo. Bila je res

morda to sama igrača, a vsekakor prijetna igrača, in zakaj ne bi se človek včasih tudi malo poigral! Zakaj bi naziral vse vedno le z najresnejše strani! Pa jaz sem bil že tak! Najlepše trenutke mojega življenja mi je uničilo razmišljanje, kake posledice bo to ali to imelo! Ne da bi bil z lahkim srcem užival, kar mi je noklonilo ali naključje ali usoda, rajši sem mučil svojo ubogo glavo z razmotrovanjem tega ali onega vprašanja!

Revež tisti, ki nima zdravejše filozofije, nego sem jo imel jaz!

Vendar, kar človek kdaj zamudi, se ne da več prihiteti, in treba se je vdati neizogibni usodi. Tolažil sem se, kakor sem vedel in znal. Potolaži pa se človek najlaglje, ako se prilagodi misli, da to, kar je izgubil, ni imelo posebne vrednosti. Tudi jaz sem izkušal pomiriti na ta način svoje srce.

»E, kaj bi!« sem dejal večkrat sam sebi, v tem, ko so se vse moje misli vrtele okoli njene podobe — »Ta Evelina« — tudi njeno ime sem bil pozvedel — »je čisto navadna ljubohlepnicca! Ali je vredna, da se ti zaradi nje tako vznemirja srce? Ali ženska, ki ima svojega ženina, pa se tako vede drugim moškimi nasproti, sploh zasluži, da jo spoštuješ? Kaka soproga bode pač to?«

Po takem preišljevanju mi je bilo vselej nekoliko olajšano srce. Kadar sem vse to tako preudarjal, sem res menil, da jo smem zaničevati. In zaničeval sem jo — toda vselej le zelo malo časa! Hkrati me je premagal zopet spomin na njene ognjene poglede, in bil sem zopet pri starem!

Sčasoma pa sem se vendar-le potolažil. Ker sem bil premoški, da bi bil šel zopet kdaj v park ob času, ko je hodila ona na izprehod, ni nikdar nanesel slučaj, da bi se bila srečala. In kaj se v življenju vse ne pozabi! Tudi je bila zima nastopila, in že vsled slabega vremena je bila nevarnost sploh mnogo manjša, da bi jo kje srečal, na plese pa tako nisem hodil, kjer je ona kraljevala. In da so mi sčasoma bolj in bolj poredkoma uhajale misli do nje, k temu je največ pripomogla vestnost, s katero sem se od nekdanj pečal s svojimi študijami. Da bi radi kake ženske zanemarjal svoje študije, tega mi ne bi bila nikdar dopustila vest, in učil sem se nalašč z največjo marljivostjo in vztrajnostjo. Tako je prišlo, da sem si jo skoraj do malega izbil iz glave, in pomiril bi se bil brez dvojbe popolnoma, ko se ne bi bilo nekaj dogodilo, kar me je spravilo zopet iz pravega tira.

(Dalje prihodnjič.)



nebeško kamenje z jasnega neba, ko je solnce sijalo, in ko lune ni bilo nikjer na dnevni strani zemlje. — Ker že poznamo Anaksagorove nazore o zvezdah, vemo, da ni on provzročil te krive hipoteze; toda nemogoče ni, da je kdo drugi storil ta napačni zaključek, ko je slišal o Anaksagorovem nauku, da solnce obstoji iz raztopljene ognjene snovi.

(Dalje prihodujič.)



Srečavanja.

Spisal Fr. Dolinčan.

(Dalje.)



Bilo je v začetku majnika meseca. Navadno sem se učil doma; a tisti dan me kar ni bilo strpelo v sobi. Prekrasno jutro je bilo, in odločil sem se, da pojdem na Grad. Vzel sem s seboj skripta in krenil skozi park. Še danes čutim, kako prijetno mi je bilo pri srcu. Zima je bila tisto leto zelo huda in trdovratna. Še celi april se je kremžil in pomišljaj, sedaj pa je bila hipoma nastopila v vsej svoji krasoti spomlad. Brezštevilni kosi so vzletavali z grma na grm in čulo se je veselo žgolenje raznovrstnih ptic. Mehka spomladanska sapica mi je božala lice in mi vzbujala prijetne občutke v prsih. Silil sem se učiti, a nič ni prav šlo. Naposled sklenem, da toliko časa pustim učenje, dokler ne pridem do pripravnega prostorčka, kjer se ustavim in potem nadomestim, kar sem med potom zumudil. Zaprem torej skripta, a v tistem trenutku zapazim v parku na neki stranski stezi — njo! Bila ni proti meni obrnjena, a spoznal sem jo takoj. Pa ni bila sama, ampak bila je v moški družbi.

»Oh, to je gotovo njen ženin!« sem vzkliknil. Čudno, kaj ne da, da ga nisem že preje poznal. A tedaj, ko je hodila z materjo na izprehod, ga ni bilo nikdar z njima. Sicer pa on ni živel v Gradcu, kakor sem zvedel pozneje. »Ženin, seveda, kdo drugi če biti?« sem ponovil sam pri sebi. In sedaj moram priznati veliko slabost, katero očitamo večjidel le nežnemu spolu, katere pa menda tudi moški niso popolnoma prosti; polotila se me je namreč taka radovednost, da si nisem mogel kaj, da ne bi bil krenil po isti stezi, po kateri sta šla onadva. Rad bi bil videl njega, o čigar lepoti sem čul že toliko, a morda me je tudi še kaj družega zvalilo tjakaj. Čudno se mi je zdelo, kaj imata

tako zgodaj sama opraviti tu v parku. Ker sta hodila počasi, sem bil kmalu tako blizu njiju, da sem ju lahko opazoval. Pri tem so mi služila skripta jako dobro. Delal sem se, kakor bi jih bral, a v resnici sem neprenehoma gledal izpod čela na ona dva. Zdelo se mi je, kakor bi bila v živem razgovoru. Čul nisem sicer njiju pogovora, ker tako blizu si vendar nisem upal, a iz vsega njiju vedenja se je dalo posneti, da se v neki stvari ne zlagata. Pri visokem grmu, ki je bil že poln cvetja, sta se ustavila, in tu sem opazil, kako je snela ona prstan z roke in ga izročila njemu. In to je storil tudi on. Nato je on na lahko dvignil klobuček in odšel razburjen, ona pa se je obrnila proti meni. Jaz sem prebledel in zardel, vse ob enem. Izgubljen sem bil, kajti izogniti se ji nisem mogel. Vrniti se in tako rekoč bežati pred njo, bi bilo smešno. Kaj bi bila pač mislila o meni! Da lazim za njo in jo zasledujem! V tej misli je nikakor nisem smel potrditi. Tako sem sklenil ter se odločil, da ji stopim s kar najbolj mirnim obrazom in osornim očesom nasproti. Toda ostati miren, je bilo težko. Kri mi je silila v glavo, in sreča je bila res, da sem imel skripta v roki. Delal sem se, kakor bi se učil, dasi svoje zadrege tudi s tem nisem mogel prikriti.

Ko pa se mi je približala, sploh nisem mogel obrniti svojega pogleda od nje. Bilo je videti, kakor da se ji zdaj pa zdaj udirajo solze po licih; barve so jo izpreletavale in ustnice si je grizla z drobnimi bisernimi zobmi, kakor človek, ki se le s težavo vzdržuje joka. Čim bližje pa mi je prihajala, tem bolj ji je rdečica zalivala obraz. Preje me menda niti spoznala ni bila, kajti zdelo se mi je, kakor bi se bila hkrati zgenila. Izraz nepričakovanega veselja ji je zasijal na obrazu, in njen pogled je bil ta hip tako neizmerno koprneč in tako proseč, kakor bi mi bila hotela reči: »Glej, zaradi tebe sem to storila! Prosta sem sedaj, in tvoja postanem, ako hočeš! Ne obotavljaj se in sprejmi, kar ti darujem!«

Jaz pa v tisti svoji čudoviti modrosti, katera me je že tolikokrat za nos zvodila, sem proučil takoj vso situvacijo in si mislil: »Aha, on je razdril z njo svojo zvezo, ker je zvedel, kako se vede proti drugim. Ona pa bi se iz golega maščevanja zdaj takoj obljubila drugemu, samo da bi jezila onega. Ne boš! Za kaj tacega sem jaz vendar predober!«

In zategnil sem ustnice v zaničljiv zasmeh. Njej pa se je v tem trenutku zalesketala solza v lepem očesu ter se utrnila po zornem licu. Kakor bi hotela prikriti vse to, jc zbežala potem urnih korakov mimo mene.

»Komu je veljala ta solza?« ta misel me je zdaj mučila neprenehoma, a odgovora na to vedno in vedno se mi vsiljujoče vprašanje nisem vedel. Pamet me je učila, da meni ne, a samoljubje je dostikrat v odločnem protislovju s pametjo. Kar lase bi si bil ruval, da sem napravil zopet tako budalost. Toda po toči zvoniti je prepozno. Nekateremu človeku ni pomagati, in izmed tacih ljudi sem bil tudi jaz! — Po njej sem hrepenel tako goreče, a ko sem jo čez dolgo časa zopet srečal, sem jo pahnil na ta način od sebe! Seveda, če sem razmišljeval in preudarjal, sem prišel do zaključka, da moja ne more postati; ona lepa, bogata — jaz nič družega, nego ubog študent. Pamet mi je govorila, da sem ravnal prav, a pri tacih stvareh se najbolje opravi brez pameti!

In sklenil sem tisti čas, da postanem odslej bolj praktičen, in da se ne bodem zatekal več edino le k svoji pameti, temveč da se bodem vdajal bolj željam in zahtevam svojega srca.

Začel sem zategadelj zopet zahajati zvečer v park ob tistem času, ko je hodila nekdam ona s svojo materjo na izprehod. Hotel sem popraviti, kar sem bil zagrešil, iz izbrisati vtisk, katerega sem bil napravil na-njo. »Vsakdo se je veseli, kdor jo vidi, zakaj se je ne bi veselil ti!« sem govoril sedaj sam sebi. »Četudi nikdar ne bo tvoja, en pogled iz tako lepega očesa pa vendar tudi deje dobro!« To je bil vendar zopet moder sklep!

Pridno sem hodil odslej v park, zvečer in zjutraj, a zaman! — Nje, katero sem iskal, ni bilo več na izpregled. O kolikokrat so me tisti čas zmotile moje oči! Kolikokrat se mi je zazdelo, da prihaja tu ali tam, ali ko sem pospešil svoje korake in se približal dotični osebi, sem se uveril, da so me varale oči. Dan je potekal za dnevom, a nje le ni bilo. Izpraševal sem in pozvedoval na vse strani, kaj je z njo, a dolgo mi ni vedel nihče povedati, kam je izginila. Končno so mi povedali, da je radi bolehnosti odpotovala nekam, in da se najbrž dalj časa ne vrne domov. Jaz sem verjel in v svoji gorostasni domišljavosti sem si očital, da sem morda tudi jaz kriv njene bolezni. Potrt sem lazil okrog, in na obrazu se mi je bralo, da moja duša trpi. Odkar pa sem bil zvedel, da nje ni več tukaj, in da je ne bode v park, sem se izogibal tega kraja. Zahajal sem v samoto, a tudi v samoti nisem našel miru, katerega sem iskal. Njena podoba mi je plavala vedno pred očmi, in hrepenenje, da bi jo zazrl, me ni zapustilo na nobenem mojih potov. Sicer so mi prihajale včasih prav zdrave in trezne misli. Prigovarjal sem si, da je vse to abotnost, da je nespametno se mučiti,

a sedaj, ko bi bilo umestno, da bi bila premagala pamet, je nadvladalo srce, edino le srce! —

Izpraševal sem se in si rekel: Ako ti pride sedaj nasproti, boš li postopal res mnogo drugače, nego si postopal poprej? Ali boš toliko pogumen, da si ji približaš? Ne! No, in da bi se samo z njenimi pogledi naslajal! Bode to li res zadostovalo tvojemu koprnečemu srcu?

Čemu torej vse to? Čemu, da, čemu?! Dokler sem vedel, da je zaročena z drugim, sem se vendar še laglje otresel misli na-njo; odkar mi je pa bilo znano, da je na onega, kateremu je bila obljubljena, ne veže nobena vez več, se nisem mogel nič več pomiriti.

* * *

Nesrečen sem bil, grozno nesrečen! Povsod sem jo iskal, a našel je nisem nikjer. Toda vendar! Našel sem jo, našel v — sanjah. O to so bile čudne, prekrasne in ob enem strašne sanje, katerih ne pozabim nikdar; tako živo, tako resnično se je godilo vse to pred menoj! —

Hodil sem po lepem, prostornem vrtu. Vsakovrstne cvetice so cvetle in duhtele po umetno sestavljenih gredicah. Bele stezice so se vile na vse strani, a s pritlikovega, umetno oklešččenega sadnega drevja, katero je bilo lepo razvrščeno med gredicami, se je usipalo nežno cvetje na tla. Iz košatih vej pa se je čulo veselo ptičje petje. Bilo mi je nekako tesno pri srcu, kakor bi se bal, da me kdo ne prežene iz tega tako milega kraja. Toda žive duše ni bilo blizu. Bil sem sam, čisto sam. Hrepenenje pa me je gnalo dalje in dalje. Iskal sem nekoga, dasi v tistem trenutku sam nisem prav vedel, koga. Bolj in bolj sem se izgubljal v prijetne misli in se topil v sladkih čutih, tako da nisem opazil, kako je vrt izginil za menoj. Ko se zopet zavem, ni bilo nič več onih umetnih nasadov okrog mene, temveč razprostirala se je enakolična, neizmerna puščava pred mano. Ne drevja, ne cvetja, ne ptičjega petja ni bilo tukaj. In vendar me je srce gnalo dalje.

Pusta je bila zemlja pred mano, a tem čudovitejše je bilo nebo nad mojo glavo. Na eni strani lepo jasno, od solnca razsvetljeno, nekako zelenkastomodro, kakor se v resnici le malokdaj vidi. Na drugi strani pa so se kopičili črni oblaki, po katerih so strele švigale sem in tja. Bilo je videti, kakor bi se bližala huda ura od te strani, vendar pa je rosil le droben dež na zemljo, in vmes je solnce sijalo. Tam v daljavi pa se je dvigala iz tal v velikanskem oboku proti nebu pisana mavrica. Osupel sem gledal vanjo, in želja, kakršna se poloti otroka, ko prvič v svojem življenju vidi to prekrasno nebesno prikazen, je polnila tudi meni dušo. Tja me je gnalo srce, kjer se je opiral živo-

bojni obok na zemljo. »Da, tja pojdem!« sem vzkliknil, in v tistem hipu mi je šinila čudna misel v glavo, kakor je le v sanjah mogoče. »Tja pojdem! a dospevši tja, splezam po stebru tja gori vrh oboka v neizmerno visočino, in od tam pregledam vse dele sveta! Ozrem se od tam na desno in levo, naprej in nazaj in gledal bom tako dolgo, dokler mi ne zazro oči nje, po kateri tako koprni moja duša, po kateri mi tako mre ubogo srce!«

Tako sem si mislil in se spustil v tek, a mavrica pred mano v beg. Čim bolj sem hitel, tem bolj se je ona umikala, in žalosten sem uvideval, da je ne dohitim. Hudo mi je bilo pri srcu, ko nekaj drugega vzbudi mojo pozornost. Tu sredi neizmerne puščave mi je bilo hkrati žvenketanje živinskih zvoncev na uho, in ko sem se ustavil in poslušal, se mi je zazdelo, kakor bi se čulo tudi ovčje bleketanje vmes. Oziral sem se, a nisem ugledal ničesar. Zavil sem proti strani, od katere so prihajali glasovi, in kmalu sem stal na robu majhne, prijetne dolinice. Bujno je v tej vdrtni poganjala zelena trava, kar je bilo v živem nasprotju s peščeno okolico. V dolinici pa se je vse gnetlo snežnobelih jagnjet in dobro rejenih ovac. A sredi živahno se gibajoče črede je sedela na nizkem kamenu mlada deklica nenavadne lepote. Preprosto je bila oblečena, kakor so oblečene pastirice, in tako lahko, da so se njeni polni udje videli skozi tanka krila. Pred sabo je imela v tla zapičeno palico, katera je bila na gorenjem koncu zakrivljena. Z obema rokama se je opirala ob palico, na roke pa je bila po strani položila svojo lepo glavico. Uzrla me je bila in zapeljivo me je gledala, pa nagajivo se mi je smehljala.

»Saj vem, koga iščeš!« izpregovori z zvenečim glasom. »Če hočeš, te pa popeljem k njej!«

Kakor bi se hotela prepričati, kak vtisk so napravile njene besede na me, je umolknila in zrla zvedljivo vame. Jaz pa sem strmел in strmел, a nisem dobil besede, da bi ji odgovoril. Pri tem se mi je dozdevalo, kakor bi postajala ona resnejša in resnejša. Končno je vstala, se pregnetla skozi ovce, ki so jo v gostih gručah obsipale, ter mi namignila, naj ji sledim. Jaz sem ubogal in šel molče za njo. Precej časa sva hodila, predno sva dospela do strmega, gosto zaraščenega hriba. Sive skale so se dvigale tu v fantastičnih podobah iz tal, in le težko se je hodilo med skalovjem in trnjevim grmičevjem navzgor. Meni je prihajalo tesno pri srcu, in rad bi se bil vrnil. A ona je le hitela kvišku, in jaz sem nehote begal za njo. Prišla sva na vrh. Tu je skočila kakor lahka srna na visoko, ploščnato skalo ter mi dala znamenje, naj splezam za njo. S težavo sem izvršil, kar mi

je velela. Globoka dolina se je odpirala tu pred nama. Okrog in krog je bila gosto obraščena in obdana od samih strmin, na dnu pa je bila videti precejšnja ravnina. Nepremično je zrla moja voditeljica nekaj časa doli v dolino, po tem pa dvignila nežno, do komolca golo roko, in pokazavši s prstom doli, je rekla z mehkim glasom in solzami v očeh: »Glej, tu doli najdeš svojo Evelino!«

Mene pa so te besede čudno pretresle! Strmeč sem šel doli, a ko sem se zopet ozrl, sem bil sam; nič nisem bil opazil, kdaj in kam je izginila moja izpremljevalka. A neprenehoma so mi donele besede na uho: »Tu doli najdeš svojo Evelino!« Oh tedaj pa le doli, doli!

In spustil sem se v divjem teku nizdol. Kakor bi bil brez uma, sem drvil v dolino, ne boječ se strmin in prepadov, ki so mi zijali nasproti. Prav čutil sem, kako sem se zadeval ob kamenje, in kako mi je trgalo trnje kožo, a menil se nisem za vse to nič. Neutešno hrepenenje me je obladovalo ter me gnalo dalje in dalje, dokler nisem došel do dna doline. Majhna ravnica se je razprostirala tu, in mogočni hrasti in druga veličastna drevesa so dvigala orjaška svoja debela proti nebu. Čudno leseno poslopje je stalo sredi drevja. Nič posebnega ni bilo na njem. Najpodobnejše je bilo še kakemu skednju. Skrivnostno so šepetale sapice po vejah dreves, a iz poslopja je prihajala godba, kakršne dosedaj še niso slišale moja ušesa; med godbo pa se je čulo petje, tako sladko in tako otožno ob enem, da se mi je topilo srce v nepopisni mehki. V začetku se je čulo vse v nekaki daljavi, a potem so prihajali glasovi bližje, vedno glasnejše in v vedno mogočnejših akordih. Dolgo sem strmел nepremično, potem pa sem se počasi bližal lesenemu poslopju. Vrata so bila napol priprta. Previdno sem pomolil glavo skozi vrata, a predno sem se zavedel, me je pahnila nevidna moč noter. Od znotraj pa je bilo to poslopje vse veličastnejše in prostornejše, nego je bilo videti od zunaj. Stene so bile iz črnega blestečega lesa, polne različnih umetnih rezbarij. Strop pa je bil bogato obložen z zlatom in slonovo kostjo. Zadivljen sem se oziral okrog. Petje in godba sta bila za nekaj časa prenehala. Sredi poslopja pa je bilo videti, kakor v kakem vrtu. Vitke palme so se dvigale v dolgih vrstah kvišku, a med-nje je bilo uvrščeno vsakovrstno drugo drevje, kakršnega ne pozna naše podnebje. Duhteče cvetice so polnile z mamečo vonjavo lepe prostore. Jaz sem obstal, kakor okamenel, ter premišljeval, kje da sem. Zdajci je završelo nekaj med drevjem in cveticami, in zopet je zadonelo ono otožno petje in ona očarujoča godba, a še milejše, še bolj pretresujoče, nego prej. Iz teh čudovito ubranih glasov je donela neka nepopisna bolest, katera se je hkrati lotila tudi

mene. To je bil klic po nečem, kar je bilo na veke izgubljeno, to je bil vzdih, porojen v obupu in neizmerni bridkosti.

Stopil sem bližje k palmovim vrstam, in tedaj sem se prepričal, od kod prihaja ta godba in to petje. Med cveticami in duhtečim grmičevjem je stala poleg vsake palme črno oblečena devica, bledega, a lepega lica. Velika resnost se je brala vsem na obrazu; vsaka izmed njih pa je držala nekake cimbale v rokah ter bila z zlato paličico ob nje in pela zraven. Bilo je videti, kakor bi pela vsaka sama za-se, in vendar se je to petje zlivalo v prikupno prekrasno harmonijo! —

Jaz sem stal in strmel, omamljen in prevzet od nenavadnega prizora in od teh čarobnomilih glasov. Kar se mi je zazdelo, da so pevke povzdignile svoje oči. Tudi jaz sem se ozrl kvišku, in kaj sem videl? Na visokem odru med palmami in drugim zelenjem je ležala, odeta s snežnobelo obleko, ženska bujne lepote. Bilo je videti, kakor bi spala. Dolge, črne vešice, ki so hudo kontrastirale s prebelim licem, so ji zapirale oči. Okoli ustnic ji je bil razlit sladak smehljaj, da se je človeku zdelo, kakor bi kaj prav prijetnega snivala. Posuta je bila vsa s svežimi, duhtečimi cveticami, a v gostih temnih laseh, ki so ji bili čez obe rami doli razčesani, se je lesketalo polno dragocenih biserov. Jaz sem jo gledal, in čim dalje sem upiral svoje poglede vanjo, tem bolj znana se mi je dozdevala. Hkrati mi je bilo vse jasno! Neskončna, nepopisna bolečina mi je prešinila srce in dušo. »Ona je!« sem vzkliknil obupno, »ona je in — mrtva!« —

»Mrtva, mrtva!« je ponavljal zbor devic v glasnem koku, kakor odpevajoč mojemu vzkliku, da je glasno odmevalo od visokih stropov prostornega poslopja; ob enem pa so bolestno zaječale cimbale vmes!

»Mrtva!« sem ponovil še enkrat tudi jaz, nato pa sem zavpil iz globočine svojih prsi, kakor bi jo hotel vzdramiti iz večnega spanja: »Evelina! Evelina!« Premagan od prevelike bolesti, sem se zgrudil nezavesten na tla! —

A v tistem hipu sem se vzbudil. Čul sem svoj lasten krik v spanju in se najbrže vsled tega vzdramil. Danilo se je že, ko sem izpregledal, a trpelo je nekaj trenutkov, predno sem se zavedel popolnoma. Vedno sem še čul ono čudovito godbo, in ono nebeško petje mi je donelo še vedno po ušesih, in še dandanašnji mi doni!

Moj Bog, kak smešen sanjač sem bil še v tistih časih! —

(Dalje prihodnjič.)



Srečavanja.

Spisal Fr. Dolinčan.

(Dalje.)



Bilo je nekega dne v prvi polovici junija, ko sem stopil ob enajsti uri dopoldne iz kolegija na vseučiliški prostor, da bi prebil na svežem zraku akademično četrto ure. Pred stolno cerkvijo je stala cela vrsta krasnih kočij. Kočijaži so imeli na dolгих rumenkastih suknjah pripete šopke iz svežih cvetic. To je bilo znamenje, da se je v cerkvi vršila poroka. Nikdar nisem bil na take stvari posebno radoveden in sam ne vem, kako da me je tačas mikalo, da bi si ogledal to svečanost. Sicer je pa tudi mogoče, da me je vzgled drugih vlekel, kajti od vseučilišča se je bilo vse usulo proti cerkvi. Že iz tega se je dalo sklepati, da sta bila ženin in nevesta kaj nenavadnega. Šel sem torej tudi jaz za drugimi, a ko sem se priril do cerkvenih vrat, je bila poroka že končana; v tistem hipu so prišumeli iz cerkve svatje in njim na čelu ženin in nevesta. Jaz sem bil v prvi vrsti, in za mano je pritiskalo toliko radovednežev, da se ni dalo umakniti. S ponosnimi koraki je stopala nevesta na strani svojega soproga tako tesno mimo mene, da se me je dotaknila njena bela obleka, in da sem zaduhal cvetlice, katere je imela pripete na kipečih prsah. Nevesta pa je bila — Evelina! In čudno! Oblečena je bila skoro v enako belo obleko, kakor sem jo videl v sanjah na mrtvaškem odru. Skoro enako je bila tudi nakičena s svežimi cveticami, in prav tako so se ji v črnih laseh lesketali biseri in demanti!

O, kako krasna, kako lepa je bila! Kako me je pretreslo po vseh udih, ko so se nje deviška krila zadela moje obleke! Stal sem nem in osupel. Opazila me je bila, to sem dobro videl, a pobrigala se ni za-me čisto nič. Menila se ni v tistem trenutku pač za nikogar, nego za svojega poročenca. S pogledom, polnim neizmerne vdanosti, se je ozirala vanj, in prevelike sreče se ji je vse samo smijalo. Sedla sta v voz ter oddrdrala! —

Jaz sem pa še vedno stal in premišljal, kako je to mogoče. Kaj si nista bila pred dobrim mesecem zaročnih prstanov vrnila? Ali je mogoče, da sta se tako hitro zopet sprijaznila?

Tedaj sem bil pač še neizkušen! Tedaj še nisem vedel, da na svetu ni doslednosti, in da je je najmanj v srčnih rečeh! —

Ko pa sem se bil popolnoma zavedel, me je obšla želja, da bi mogel izginiti s sveta. Sram me je bilo, da sem se dal tako zalotiti. Kaj me je vendar zapeljalo, da sem se ji tako izpostavil? Kaj si mora misliti o meni! Tja pred cerkev sem bil šel ter se vstopil tako, da je morala mimo mene! Ali se ji nisem zdel grozno smešen? Pa še topi obraz, katerega sem ji kazal v prvi osuplosti! Oh, ta sramota! Ko bi ji vsaj povedati mogel, da nisem bil prišel zaradi nje, in da bi me nikdar blizu ne bilo, ko bi bil le slutil, da se ona poročuje!

Dokaj časa potem sem bil na duši in telesu hudo potrto. Prizadeval sem si sicer, da bi pozabil vse, a ves trud je bil zaman!

Še dandanes vem prav natanko, kako mi je bilo tiste dni. Imel sem neprenehoma mrzlico. Sedaj me je kuhala vročina, sedaj me je izpreletaval mraz. Stresal sem z glavo, da bi se iznebil njene podobe, ki mi je neprenehoma vstajala pred očmi, a zaman. Sedaj sem jo videl, kako se izprehaja za roko s svojim izvoljencem; sedaj zopet, kako mu je položila glavo na prsi ter uprla nebeške svoje oči vanj; sedaj jo je poljubil on na cvetoče ustnice, a potem zopet ona njega. Naposled se mi je skoro bledlo, in začela me je grozno glava boleti; moral sem ostati nekaj dni v postelji. Z glavoboljem pa mi je končno tudi pri srcu nekoliko odleglo.

* * *

Drugi državni izpit sem bil prebil ter odšel potem na počitnice. Oktobra meseca pa sem se vrnil zopet v Gradec, da bi napravil tu še tretji državni izpit. Ko sem se nekega dne izprehajal po Gosposkih ulicah, sta me srečala ona in njen soprog. Nekako leno sta se pomikala dalje, in molče sta stopala drug poleg drugega, kakor si ne bi imela ničesar povedati. Zdela sta se mi oba nekako prepadla, zlasti pa so bila njena poprej tako cvetoča, tako lepo okrogla lica vidno obledela in upadla. On je malomarno zrl pred se v tla, ona pa me je bila menda že od daleč ugledala; kajti dobro sem videl, kako je tiste čudovite oči zopet uprla vame. Mene pa je navdajal v tem trenutku nenavaden pogum; mirno sem ji šel nasproti in zdržal sem cel čas njen pogled. Iz oči ji pač ni več plamtel tisti živi ogenj, kakor nekdanj — ugasel je bil! A radi tega ni bil njen pogled sedaj nič manj nevaren; miloben je bil še bolj, nego preje, in neka otožnost ji je sijala iz oči, ki mi je globoko segala do srca. Kmalu bi bil zopet omagal, a o pravem času sem se še spomnil, kaj mi je bila storila. Ironiški sem se ji nasmejal, kakor bi ji hotel reči: vem, da nisi srečna, a jaz te ne pomilujem!

Ona me je razumela, kajti zardela je in povesila oči. Meni pa je bilo to v neizmerno tolažbo. Zdelo se mi je, kakor bi se bil maščeval s tem edinim nasmehljajem za vse poniževanje, vso sramoto in vse bridko razočaranje, ki sem je okusil radi nje.

* * *

Pretekli sta bili od tedaj zopet dve leti. Ne govoril bi resnice, ako bi trdil, da se je v tem času nisem nikdar spomnil. Zgodilo se je večkrat, da me je posamezna poteza v obrazu ali kaka druga posebnost pri kaki deklici ali ženi domislila Eveline, in na dotični osebi se mi je potem vselej z nekako posebno slastjo pomudilo oko. Pozabil je še nisem bil, dasi sem se bil v dveh letih precej iztreznil.

Sedaj pa sem bil zopet v Gradcu. Prišel sem bil promovirat. Ker sem bil precej dobro podkovan, sem se rajši pridno izprehajal, nego da bi bil tičal pri knjigah.

Nekega popoldne sem se bil napotil na Grad. Bil je krasen jesenski dan, in bilo je pričakovati prav lepega razgleda. Prišel sem bil s počasnimi koraki že precej visoko, in tedaj mi je nenadoma, ne da bi si bil vedel razložiti, kako in zakaj, stopila pred oči ona podoba, ki me je nekdanj s tako čarobno silo vezala na-se. Sam sebi sem se čudil, kako sem jo mogel tako pozabiti, da sem se je šele sedaj spomnil. Tačas pa se me je polastila neka neodoljiva sila, in neki notranji glas mi je velel, naj se vrnem, ker jo gotovo srečam. Zaman sem se ustavljal; srce me je vleklo siloma nazaj. Skoro v tek sem se tedaj spustil nizdolu proti parku in potem čez park dalje. — Glas mojega srca me ni varal! Prav pri tistem koticu, kjer je postavljen Schillerjev doprski kip, sem jo zagledal. Poleg nje je stopalo mlado, rdečelično dekle ter rinilo otročji voziček pred sabo. Ko sem prišel bližje, sem zapazil v vozičku prelepo otroče, zdravo in živo, da je je bilo res veselje videti.

Da, to je bil njen otrok! Popolnoma je bil njej podoben! Tista usteca, tisti mali, fino izraženi nasek, tiste čarobne oči! Tja k njemu bi bil skočil in ga udušil s poljubi! Nisem vedel, ali bi se bolj otroku divil, ali njej; kajti tudi ona je bila sedaj lepša, nego kdaj poprej; na novo se je bila razcvetla. Nekoliko bujnejša je bila postala, odkar je nisem bil videl. V njenih očeh pa je žarel mladostni ogenj s podvojeno močjo, in vztrepetal sem, kakor nekdanj, ko je uprla svoj pogled vame. Videla je mojo zadrego in na lahko se je nasmejala. Potem pa ji je oko mirno in veličastno in v vidnem veselju plavalo od mene na otroka in od otroka zopet nazaj na-me. Kaj je hotela s

tem povedati? Oh, jaz sem jo le predobro razumel! Sedaj je bila vrsta na njej, da se je maščevala, in kako se je maščevala! Vedela je, da občudujem njenega otroka, in da občudujem njo; zato je nje pogled govoril: »Kaj ne, da je lepo to dete, ta prisrčni moj sinček? Glej, s tabo ne bi bila nikdar tako srečna!« —

Zardel sem in zaman sem se trudil, da bi prikril, kar se je godilo v meni. Ko sem bil že mimo nje, sem se ozrl nehote nazaj, a v tistem hipu se je ozrla tudi ona. Še vedno se ji je bralo zmagoslavje na obrazu. Urno sem se zasukal in pospešil korake. Žal mi je bilo, da sem slušal notranji glas, in da nisem bežal na nasprotno od tiste strani, kamor me je bilo vlekle srce. To je bilo dobro, da sem že drugi dan popoldne lahko zapustil Gradec. Vesel sem bil, ko sem bil zopet v beli Ljubljani, četudi mi je nekoliko dni nekako domotožje težilo srce.

* * *

Toda tedaj se nisva videla zadnjič! Leta 1886. je bilo, ko sem potoval spomladi z naborno komisijo v Ilirsko Bistrico. V Št. Petru izstopivši, smo hodili po peronu gori in doli. Med pogovorom sem se ozrl proti vlaku, s katerim smo se bili ravnokar pripeljali, in pri oknu voza drugega razreda sem zagledal žensko, ki se mi je zdela takoj nekako znana. Premišljal sem nekoliko, in ko sem stopil korak bližje proti vlaku, sem spoznal — Evelino. Ali kakšna je bila sedaj! To je bila le senca nekdanje tako cvetoče in ponosne Eveline. Lica so ji bila uvela in prepadla, čelo je bilo že nekoliko zgubančeno, in izraz njenega obraza tako resen in bolesten! Nje nekdanj tako žive in ognjevite oči so zrle otožno in malomarno v svet, kakor človeku, ki je pokopal vse svoje nade in upe. Imel sem dokaj časa, da sem jo opazoval; kajti ni me bila precej ugledala. Ko pa me je končno opazila, je bolj in bolj napenjala oči, kakor bi se hotela prepričati, se li ne moti. Ko pa me je naposled spoznala, je povescila svoj pogled, in poteze njenega obraza so se potegnile v oduren izraz.

Poleg nje je stal štiri do pet let star deček, ki pa je bil videti tudi bolehen.

To ni bila več tista Evelina!

Ker se je ona ozrla strani, sem ji tudi jaz obrnil hrbet ter se začel razgovarjati s svojimi sopotniki, ne da bi se menil dalje za njo, boječ se, da bi ji bil nadležen, ako bi se bil še dalje oziral po nji. A ko se je dalo znamenje za odhod vlaka, v katerem je sedela ona, si nisem mogel kaj, da se ne bi bil ozrl še enkrat na njo. Še vedno je bila pri oknu, in glej! naju pogledi so se ujeli. V tem, ko sem bil

obrnjen proč od nje, so počivale njene oči na meni, in ko sem se nemudoma ozrl, ni mogla tako hitro umakniti pogleda. Ko pa se je začel vlak pomikati dalje, sem dobro videl, kako se je ugriznila v spodnje ustnice in zdelo se mi je, kakor bi se ji bilo zaihtelo; kajti hitro je potegnila robec iz žepa ter si ga pritisnila na obraz. Ob enem pa se je sklonila k svojemu sinčku ter ga začela strastno poljubovati in stiskati na srce.

V naslednjem hipu mi je izginila izpred oči.

Od tistega časa pa se nisva videla nikdar več. —



Znameniti Slovenci.

Spisuje Fridolin Kavčič.

62. Dr. Janez Frančišek Papler.¹⁾



Dr. Janez Frančišek Papler iz Stare Loke je bil doktor zdravilstva in modroslovja ter ud »Ljubljanske teh delavne modrine« (»Academia operosorum Labacensium«). Izdal je: 1.) Dr. Marco Gerbezio in observantiae tesseram cecinit carmen elegiacum. Lab. 1692. 8^o. 2.) In ejusd. Marci Gerbezii opus intricatum extricatium carmen. Lab. 1692. 8^o. Utrumque Gerbezii operibus praemittitur.

63. Janez Cimbol,²⁾

slikar v Celju, je olepšal l. 1795. cerkev v Novi cerkvi s freskami. Snov je vzeta iz starega testameta.

64. Boštjan Jovada,³⁾

slikar v Radgoni, je naslikal l. 1623. oltar svetega Janeza za cerkev Svete Trojice v Slovenskih goricah.

65. Jurij Jovada,⁴⁾

sin prejšnjega, slikar v Radgoni. L. 1660. so ga poklicali v Gradec, kjer je slikal dekoracije za slavnostni sprejem cesarja Leopolda I.

¹⁾ P. Marc.

²⁾ Wastler. Steirisches Künstler-Lexicon.

³⁾ Wastler. Steirisches Künstler-Lexicon.

⁴⁾ Wastler. Steirisches Künstler-Lexicon.

Srečavanja.

Spisal Fr. Dolinčan.

II. Elvira.



šolo je še hodila. Bila je v drugem letu na pripravnici. Izmed vseh učenk je bila najpridnejša in najbolj nadarjena, a v vsem mestu ni bilo dekleta, o katerem bi se bilo moglo reči, da je lepša, nego ona. Koder je hodila, je vzbujala pozornost. Ona pa se tega ni zavedala. Mirno je hodila svojo vsakdanjo pot in nič se ni menila za predrzne poglede, s katerimi so jo obsipali mestni gizdalini. Na njenih očeh je bila še tista mokrotna meglica, ki je nedvojni znak čiste, neizkaljene nedolžnosti. Srca ji ni bila vznemirila še nikdar nobena strast. In v tem odsevu nedotaknjene devišstva je bila res krasna. Nepremagljivo moč ima do vsakega nedolžno oko. In njeno oko je bilo še posebno lepo. Kdor je pogledal vanje, je bil omamljen, in mehko mu je postalo okolo srca.

Vsi profesorji so jo imeli radi. Bila je nadarjena in pridna, a ko tudi ne bi bila, ne bi bili menda prestrogo postopali z njo. Moč lepote je velika, in dasi je krivično, se vendar ne da tajiti, da se lepoti daje mnogokrat prednost pred drugimi vrlinami. Toda Elvira ni bila samo lepa, temveč je imela obilico drugih, dušnih darov; učila se je s čudovito lehkoto. Pri vsem tem pa je bila ponižna in pohlevna.

A čudno, da je imela tako malo prijateljic. Vrstnice so jo zavidale radi izvrstnega napredovanja v šoli, še bolj pa radi njene lepote. Česar ona ni videla, so opazile tovarišice, ki so bile bolj premetene. Bistvo so opazile, kako so se oči vseh obračale le na Elviro, kadar so z njo hodile, in to jim je rodilo zavist.

»Femina feminae lupior«; lepote ji niso mogle odpustiti. Zbadale so jo večkrat, in pogostoma ji je priletela kaka žaljiva beseda na uho. Ona pa se za to ni mnogo menila. Če je le bilo mogoče, je šla sama v šolo in iz šole. Pa tudi v šoli se je po možnosti izogibala tovarišic ter je le malokdaj govorila z njimi. Prav ta nje ponos je bil vzrok njene osamelosti, pa menda tudi njene nepokvarjenosti.

Šestnajsto leto je bila dopolnila Elvira, a še ni vedela, kaj je svet. Toda narava zahteva z neodoljivo silo svoje pravice. Tudi Elviri

ni ostalo srce vedno ledeno in kamenito. Že dolgo jo je srečeval mlad mož. Nekaj časa se tudi zanj ni menila, kakor za nobenega družega ne; toda sčasoma je vzbudil njeno zanimanje. Saj jo je pa tudi pogledoval tako otožno-milo, da je bila vselej čudno ganjena, in da je nehote tudi njej obstal pogled na njem. Nič ni vedela, kdo in odkod je, a navadila se ga je sčasoma tako, da ga je zelo pogrešala, ako ga kdaj ni srečala ob navadni uri. Hodil je navadno ob tistem času, kadar je šla ona v šolo, t. j. zjutraj proti osmi uri v nasprotno smer, in tako strogo se je držal te ure, da sta se skoro vsaki dan na nekem mestu skoro ob isti minuti srečala. Videti je bilo, kakor bi oba vedno natančno ob istem določenem času odhajala z doma. Kdo ve, če res tudi nista. Vsaj Elvira je začela vselej, kadar se je bližala tistemu mestu, kjer sta se navadno srečala, stopati počasneje, kakor bi se bala, da mu ne odhiti. In vsaki dan je težje pričakovala trenotka, ko ga je imela srečati, in če se je kak dan prigodilo, da ga ni bilo, potem je bila celi dan žalostna in čemerna. Sama ni vedela, kdaj in kako je prišlo, da jo je imel ta človek tako v svoji oblasti. Z neznano silo jo je vleklo k njemu, in če se je zgodilo, da se je mimogrede zadel tudi le njene obleke, je zdrgetala po celem životu. Postajala je zamišljena, in učenje ji ni šlo nič več tako izpod rok, kakor nekdanj. Vedno ji je bil on pred očmi, in čim dalje, tem huje je koprnela po njem.

Tudi v sanjah ji je stopal pred oči, in dasi v resnici ni nikdar govorila z njim in se ji je le včasih zdelo, kadar sta se srečala, da so se mu ustnice, sicer toli resnobne, zategnile v prijazen, a ob enem bolesten nasmeh, se ji je vendar v sanjah dogodilo, da jo je strastno pritiskal na svoje srce in jo vroče poljubljal na ustnice.

Elvira je bila pobožno vzgojena, in take sanje so ji zavdajale strah. Mislila je, da tudi s sanjami greši. Molila je tedaj vsaki večer, da ne bi sanjala več kaj tacega; toda iznebiti se ni mogla mamečih prikazni. Prišlo je celo tako daleč, da jo je ona sladka groza, ki jo je izpreletavala v spanju, izpreletela vselej, kadar se je tudi le spomnila nanj. — In čim bolj se je je otresala, tem češče ji je prihajala zopet misel, kako bi bilo, ako bi jo res tako strastno objel ter ji tak vroč poljub pritisnil na ustnice.

Hude boje je bojevala in krepko se je ustavljala zapeljivim podobam. Kesala se je, da je bila v začetku tako nepazljiva, in da se je bila začela ozirati v tega nenavadnega človeka, ki se je s tako lehkoto polastil njenega prej tako samostojnega srca. K Mariji je sedaj pogosto vzdihovala in zjutraj in zvečer je molila k njej, da bi

jo vzela v svoje posebno varstvo; a čudno, da njena molitev ni imela pravega uspeha. Zato pa je bila še žalostnejša in večkrat je skoro obupovala. Zdelo se ji je, da je že zavržena, in hudo se je obtoževala. Hodila je k izpovedi; odkritosrčno je tožila duhovnemu očetu, kaj ji teži srce, in prosila ga je pomoči. Za veliko grešnico se je imela in hude pokore je pričakovala; toda izpovednik je bil nepričakovano mehak z njo. Nič se ni hudoval, nič ji ni grozil, in tudi pokora, katero ji je naložil, je bila zelo majhna. A to je ni potolažilo. Nasprotno! To ji je vzbudilo nove dvojbe, in bala se je pristopiti k mizi gospodovi. Bala se je, da jo je morda izpovednik napak razumel, in da je bil le zategadelj tako dober z njo. To je vendar strašen greh, če se njene misli celo v cerkvi med sveto daritvijo vrte okrog njega — in to se ji je vedno in vedno dogajalo. Niti toliko moči ni imela, da bi bila očenaš izmolila z zbranimi mislimi. In če se je tudi v začetku toliko prisilila, da je mislila na pomen besed, katere je izgovarjala v molitvi — kadar je prišla do besed: »ne peljaj nas v izkušnjava«, tedaj pa je že bila izkušnjava pred njenimi očmi. Ravno nasprotno, kar si je hotela izprositi! Večkrat je jokala, a ne samo obžalujoč dozdevne svoje pregrehe, temveč tudi drugače je čutila pogosto nekako potrebo, da se izjoče ter si olajša srce.

Sklenila je potem, da onega ne bode več srečevala, in da bode odslej prej ali pozneje hodila iz doma. Toda srce se je odločno upiralo tej nameri. Ako je šla prepozno iz doma, tedaj so se ji noge spuščale kar v tek, da ji ne bi odšel; če pa je bila odšla prej v šolo, nego po navadi, potem pa so ji noge zastajale, da ne bi prišla prehitro skozi ulice, v katerih sta se srečevala. A če je tudi semtertja imela dovolj moči in volje, da bi se mu bila izognila, tedaj pa je že slučaj nanesel tako, da sta se zopet videla. In kaj je dosegla, ako se mu je res enkrat izognila? Še nesrečnejša je bila, nego sicer. Tem želneje in težje je potem čakala družega dne, ko se ji zopet priložnost ponudi, da ga bode videla.

Ti notranji boji niso ostali brez zunanjih sledov. Izpremenjeno je bilo nje lice, nje vedenje in vse bitje. Opazili so to doma njeni stariši in opazili učitelji v šoli. Elvira že davno ni bila več najboljša učenka. Poslušala ni več pazno svojih učiteljev in odgovarjala je razmišljeno na zastavljena ji vprašanja. Naloge je ona v prejšnjih časih vselej najmarljivejše izgotovila in nikdar ni slabo pisala, bodisi v tem, ali drugem predmetu. Sedaj je bilo drugače. Kadar so pisali naloge, je grizla pero ter zamaknjena zrla proti oknu, kakor bi pričakovala, da se ji tam pokaže njegova podoba. Ura se je bližala že h koncu,

a ona je bila jedva začela. Zdrznila se je potem, napela vse moči ter hitela. Le tedaj, kadar so dobili kako nalogo, da ji je prijala, in da je burnim občutkom, ki so ji polnili srce, lahko dala nekoliko duška, tedaj je pisala celo uro brez prenehanja s čudovito ognjevitostjo; pravi pesniški vzlet se je razodeval tedaj v vsaki njeni vrstici. Toda posamezna izvrstna dela je niso mogla rešiti in niso mogla biti odločilna glede splošnega napredovanja v učenju. Poprej prva, je bila sedaj izmed zadnjih učenk. Njene tovarišice so se veselile njenega nazadovanja in še bolj strupeno so jo zbadale, nego poprej. Tudi učitelji so ji delali svoje opazke, a stariši so bili vprav obupani. Oče je postopal strogo z njo, mati jo je svarila ter jo izpraševala po vzrokih njenih neuspehov. A na taka vprašanja ni vedela odgovora, ampak zgreznila se je na stol ter se glasno razjokala. Materi ni preostajalo drugzega, nego da jo je tolažila. Slutila je, kaj se godi v njeni hčeri, a ni je vedela, niti znala do tega pripraviti, da bi ji razkrila, kar se godi v njenem srcu.

Med Elvirinimi učitelji je bil mlad profesor, kateri ni bil ravnodušen proti njeni lepoti. Postopal je jako mehko z njo, in v njegovem srcu je bila že davno dozorela želja, da bi si pridobil njeno naklonjenost. Sklenil je bil že davno, da poprosi nje stariše za njeno roko, brž ko izstopi iz pripravnice. A že zdaj se je trudil, da bi si pridobil njeno srce, seveda v nekih mejah in na tak način, da se mu ni moglo nič očitati. Toda poprej je bila Elvira le hladnokrvna njemu nasproti, sedaj pa mu je kazala kar naravnost, da ji je zoprni in nadležni. Poprej niti slutila ni, kaj namerava s svojo prijaznostjo, sedaj pa ji je postalo hkrati jasno, in to ji je v dno duše mrzelo. Kar videti ni mogla odslej tega učitelja. Vse druge, dasi so vsi strožje ravnali z njo, je videla raje. Onemu to ni ostalo prikrito, in sklepal je takoj, da mora biti kdo drugi, ki se je polastil njenega srca. Do tega prepričanja ga je dovedlo tudi vse vedenje Elvirino in njeno nazadovanje v učenju. Drugzega ne more biti, si je mislil, nego da je zaljubljena, grozno zaljubljena. A to je vzbudilo ljubosumnost v njem. Hotel je dognati, kaj se godi. Že prej je rad Elviro izven šole videl. Večkrat je šel po tisti poti v učilnico in ob istem času, kakor ona, a bil je tako zamaknjen vanjo, da ni nikogar videl razen nje. Sedaj pa je bil pozornejši in zapazil je kmalu onega, ki je kraljeval v njenem srcu. Videl je, kako se ji je nasmehnil, in dozdevalo se mu je, kakor bi se bila Elvira vidno zgenila, ko je šel mimo nje. Da bi se pa do dobrega prepričal, je-li njegova sumnja upravičena, je uredil nekoč svojo pot tako, da je šel trdo za onim, ko je imel srečati Elviro. Da

se srečujeta vsaki dan, to mu je bilo kmalu znano, in ni mu bilo težko, stvar urediti tako, da je videl, kar je hotel videti. Sedaj ni bilo zanj več dvojbe, kaj se godi v Elvirinem srcu, in kdo gospodari v njem. Opaževal je natanko, kako je ostrmela, ko je šel mimo nje, kako globoko je uprla vanj svoj pogled, in kako ji je sedaj rdečica, sedaj zopet bledota izpreletavala lica. Opazil je tudi, kako zmešana je bila, ko je šla naprej proti šoli; njega niti videla ni, ko je šel kmalu za onim čisto blizu mimo nje. To je speklo nekoliko domišljavega učitelja, in od tega dne je bil osoren in trd z njo in zaničljive opazke je delal o njej.

Elvire pa njegovo preganjanje ni mnogo motilo. Da je on ni več maral, ji je bilo še celo ljubo. Vobče pa je bila tako rekoč obupala sama nad seboj; prepričana je bila, da nima več daru za učenje, in da ne more nikdar več postati to, kar je bila. Sčasoma se je tudi zavedala, da je ta čut, katerega goji za nepoznanega človeka, ljubezen. Prava ljubezen pa ne razmišlja o tem in onem; kdor ljubi istinito, ljubi slepo. In tako je ljubila Elvira. Toda včasih se ji je vendar vsiljevalo vprašanje, kaj ji hoče ta neznanec, zakaj se ji nasmiha, zakaj jo pogleduje tako milo, tako proseče s svojim lepim modrim očesom, ko pa družega nič ne stori. Ako jo tudi on ljubi, zakaj ne izpregovori, zakaj ji naravnost ne razodene svojega srca?

Upala je in upala, da se je usmili, da jo reši neznanih razmer, v katere je bila radi njega zašla, a upala je zaman. On jo je samo srečeval, jo pogledoval in se ji nasmihal, a družega ni ukrenil nič. To pa je zbudilo v njej sum, da se je samo igral z njenim srcem, da se mu je le dobro zdelo, ker se mu je izdala, kako moč je imel do nje, a da za njo nikdar ni nič čutil. Ta misel jo je hudo zbolela, in čutila se je grozno nesrečna. Prišli so trenotki, ko ga je sovražila, prav iz dna svojega srca sovražila. Zakaj jo srečuje, zakaj upira svoje oko vanjo, zakaj ji kali srčni mir! Kaj mu je storila, da ravna tako z njo? Kako srečna je bila poprej, kako lepe dneve je imela, dokler ga ni bila ugledala, a kako nesrečna je sedaj. Vse jo preganja, vse jo sovraži — in po pravici! Svoje srce je odprla človeku, ki je morda popolnoma nevreden njene ljubezni; dala je prostora v srcu občutkom, ki so pregrešni, zato jo Bog tepe in kaznuje! —

Toda sovraštvo do njega ni bilo nikoli trajno, in njen srd se je umaknil vedno zopet mehkejšim čutom, brž ko ga je iz nova ugledala.

(Dalje prihodujič.)



Srečavanja.

Spisal Fr. Dolinčan.

II. Elvira.

(Dalje.)



Neko popoldne pa se je pripetilo čudno naključje. Poprejša je navadno srečevala le zjutraj, ko je v šolo hodila, a danes sta se srečala, ko je šla popoldne iz šole domov. K hudi uri se je pripravljalo, in že so začele padati redke, debele kaplje. Ona ni imela dežnika — začela je hiteti, da bi še ušla nevihti. H krati je skočil on k njej ter jo povprašal, ali jo sme spremiti. Ker se je bil ravno usul dež, ji je bilo pač težko odbiti ponudbo. A v svoji zadregi je pritrdila tako nedoločno, da on ni prav vedel, pri čem je. Toda šel je vendar z njo. Da bi med potjo kaj govorila, na to ni bilo niti misliti; hiteti sta morala, ker drugače bi bila navzlic dežniku oba mokra; kajti ulila se je bila huda ploha.

On niti vedel ni, kje je ona doma; toda vprašal je ni, temveč je tekel zraven nje ter držal dežnik nad njo, dokler ni ona obstala pri neki hiši ter stopila v vežo. V slovo je hotela nekaj izpregovoriti, a ustnice so se ji nervozno zgibale, ne da bi bila mogla le besedico hvale izreči. Podala pa mu je roko ter stekla po stopnicah.

On je videl, kako so ji žarela lica; desnica pa, katero mu je bila podala, je bila ledeno mrzla, znak prevelike razburjenosti.

Postal je še nekoliko časa pred vrati, potem pa se je vrnil.

Elvira tisto noč po tem dogodku ni zatisnila očesa. Vedno ji je hodilo po glavi, kar je bila doživela. Drugo jutro pa je bila po prečuti noči tako slaba, da ni mogla vstati. Hudo jo je glava bolela, in sploh ji ni bilo dobro. Morala je doma ostati.

A tudi prihodnje noči je pogrešala krepilnega spanja. Ležala je v eno mer v nekaki omotici. Na pol je spala, na pol bdela, in čudno so ji rojile misli po glavi. Srce ji je tolklo in plalo, da ji je sapa pohajala. Zdravnik, katerega so bili poklicali, ji je priporočal mrzle kopeli in tudi nekaj pomirljivih zdravil ji je zapisal.

Toda preteklo je kakih osem dni, predno si je toliko opomogla, da je mogla zopet v šolo. Prepadla in bleda je bila, oči pa so ji bile globoko udrti.

Prosila je na tihem Boga, da ga vsaj danes ne sreča; bala se je, da ji ne bi pošle moči, ako ga ugleda. Pa še neka skrb jo je mučila. Ko se je zjutraj v zrcalu pogledala, se je sama sebe prestrašila, tako prepadla je bila; ako jo on vidi v takem položaju, mu pač ne bo mogla ugajati. A srečal jo je, pozdravil, in iz njegovega itak milega očesa je danes odsevala še neka posebna miloba; nekako žalosten in otožen se ji je zdel njegov pogled. Se mu je li smilila? Ali pa goji morda tudi še druge čute za njo?

Toda kako naj si potem razlaga njegovo vedenje? Zakaj ji ni zadnjič, ko sta hodila skupaj, odkril svojega srca? Oh, samo dve besedici naj bi bil izrekel, in srečna bi bila. Tako malo bi ga stalo, da jo reši strašnih muk in dvomov, in vendar tega noče storiti!

In zopet se je je polotil srd in gnev proti njemu. Prepričana je bila bolj in bolj, da je lahkomišelnost on zbudil v njenem srcu čute, katere bi bil smel zbuditi le tedaj, ako bi bil imel resne namene z njo. In ko sta se imela drugi dan zopet srečati, je nalašč obostran pogledala ter se naredila, kakor ne bi bila opazila njegovega pozdrava.

Težko ji je sicer to šlo, in zbrati je morala vse svoje moči, da je izvedla svoj ukrep; a ko je bil že za njo, je začutila nekako zadoščenje za vse bolečine, katere ji je bil doslej provzročil. Slutila je, da mu je hudo storila, in maščevanje ji je dobro delo.

A ne samo iz maščevanja, temveč še iz drugega vzroka je prezrla njegov pozdrav. Slutila je, da ga s tem nemilo zadene, ter upala, da ga s tem bolj naveže na-se.

Tudi drugi dan ga je hotela še prezreti. A strahoma je zapazila, da je danes ni več pozdravil. Ali se je res tako varala v svojih nadah? Je-li imelo njeno vedenje res ves drug učinek, nego ga je namerjala?

Kesala se je in sklenila v svojem srcu, da se ozre drugi dan po stari navadi nanj. Saj ji tudi srce ne bi več dopustilo, da ga ne bi pogledala. Komaj je tedaj čakala prihodnjega dne in je štela ure, ko ga je imela zopet srečati.

Toda kako se je prestrašila, ko ga ni bilo. Počasi je stopala ter se ozirala na uro v zvoniku, ni-li bila danes morda prehitro ali prepozno odšla z doma. Toda bilo je prav tisti čas, ko je navadno on tod mimo hodil. Plaho je gledala v daljavo, ji li morda ne prihaja naproti, ter se ozirala zopet nazaj, ni-li morda že odšel. Toda ni ga bilo videti nikjer. Še vedno upajoč, da ga morda vendarle sreča, je tako počasi hodila, da bi bila skoro zamudila šolo. Toda varala se je; ni ga bilo, in morala se je tolažiti s prihodnjim dnem.

Pa tudi drugi dan se je zaman po njem ozirala. Kaj je bilo to? Ga je li res s svojim nespametnim vedenjem prepodila? Oh, kako se je sedaj kesala, da je bila tako trda proti njemu! Kakega družega bi si bila s svojim vedenjem gotovo še bolj priklenila; a on je bil gotovo prav rahločuten človek. Bolelo ga je to, da ga je tako prezirala, in morda se je iz same obupnosti umaknil.

Najbolj čudno pa je bilo to, da ga tudi nikjer drugje ni bilo nič videti. Hodila je po šoli sedaj nalašč češče na izprehod, in kadar je bila kaka veselica ali pa kaka druga posebna prilika, vselej je poprosila stariše, da so se je udeležili, a njega ni bilo nikjer. Od dne do dne je postajala nemirnejša.

Njeno silno razburjeno srce ji je pripodilo sedaj to, sedaj drugo misel v glavo. Bolj in bolj pa je bila prepričana, da je tudi on njo ljubil, in da ga je s svojim vedenjem gnala v obup. Kadar je zapel mrtvaški zvon, vselej se je stresla po vsem životu, méneč, da je zazvonilo njemu, in kadar je v časopisu brala o kakem samomoru, je že mislila, da se je usmrtil on.

Tako je živela v večnem strahu in kesanju; in to ni bilo brez nasledkov za njeno zdravje. Pripetilo se je sedaj češče, da ni mogla v šolo, in to je bil nov vzrok, da je zaostajala v učenju.

Toda stariši in učitelji so bili zdaj milejši z njo; saj se ji je bolezen poznala na obrazu. Da, stariši so celo sklenili, da je prihodnje leto ne bodo več pošiljali v šolo. Sicer bi jim bilo ugajalo, ako bi se bila še nekoliko izobrazila, a glede na njeno zdravje so se morali za to odločiti.

Prišle so bile naposled velike počitnice. Po zdravnikovem nasvetu je zapustila Elvira mesto ter se preselila na kmete k neki teti, in bivanje na kmetih ji je zelo dobro delo. Sicer je še nekaj časa potem, ko je bila z doma, čutila ono bolezen, ki ji jo je bila provzročila ljubezen, stožilo se ji je še včasih po mestnem življenju, in nekako hrepenela je po oni poti, ki je vodila do pripravnice, koder je njega srečevala; toda sčasoma ji je postalo srce mirnejše, in po nekotikih mesecih je skoro popolnoma okrevala dušno in telesno.

Sicer se je njega še rada često spominjala, a vsa stvar se ji je sedaj videla drugačna. Čudila se je sama sebi, da se je mogla tako razburjati radi človeka, ki jo je znal res tako milo in otožno pogledati, ki pa o njem niti vedela ni, kdo da je. Nekako sram jo je bilo same sebe, da ga je tako ljubila, in da je tako hrepenela po njem. Smešno se ji je sedaj h krati videlo, da je vselej tako strahoma in trepetaje čakala, pride-li mimo nje, ali ne. Smejala se je sama sebi ter je trdno

sklenila, da mu bode s celo drugim licem zrla v obraz, ako se še kdaj srečata. Ne, zardeti noče več pred njim, naj jo še tolikokrat sreča!

Tako je sklepala, toda nje srcece ni bilo vedno zadovoljno s takimi sklepi. Včasih, ko se je najmanj nadejala, se je je zopet polotila neka čudna boleost, in nekako hrepenenje je čutila po onih časih, ko ga je še srečevala. Včasih so se ji znova budile želje, da bi ga zopet videla. Toda izkušala je take želje takoj zatreti.

Da se ji je zdravje izdatno zboljšalo, to se ji je na obrazu poznalo. Sledovi prebitih srčnih muk so bili izginili, in njeno lice je bilo zopet cvetoče kakor nekdanj. Ko se je vrnila k starišem, so bili le-ti veseli te izpremembe ter so radi privolili, ko jih je prosila, da sme zopet hoditi v šolo. V začetku se je pač še pogostoma spominjala nekdanjih srečavanj z onim neznanim človekom, a ti spomini je sedaj pri učenju niso več motili. Kmalu je zopet nadkriljevala vse svoje vrstnice, in sedaj ni dvojil nihče o tem, da je bila le bolezen kriva, da je lanjsko leto tako slabo napredovala.

Par mesecev je Elvira že zopet hodila v šolo, ne da bi bila njega, ki je imel nekdanj toliko moč do nje, le enkrat videla. To je bil pač glavni vzrok, da ga je skoro popolnoma pozabila. Pa tudi, če ji je semtertja na misel prišel, ji ta misel nikakor ni vznemirjala srca. Le neka skrb ji je včasih malo kalila srčni mir. Kaj, ko bi jo kdaj zopet srečal? Na to vprašanje si ni vedela trdnega odgovora; a to je pa bilo res, da ji je pri tej misli vselej nekoliko strepetalo srce. Ali bo imela toliko moči, da ostane pri svojih sklepih, ki jih je bila storila? Ali res ne bo zardela pred njim? O tem je včasih sama dvomila.

* * *

Neki dan pozno jeseni je bilo, ko je šla Elvira ob enajsti uri iz šole sama. Pot jo je vodila mimo cerkve. Danes so stale pred cerkvijo štiri lepe kočije; kočijaži so imeli pripete šopke na suknhah v znamenje, da vozijo svate. To je bilo nekaj za Evine hčere, ki so šle iz šole! Kakor lahkonože srnice so pohitele druga za drugo po stopnicah v cerkev. Radovednost jih je gnala gledat ženina in nevesto. Elvira si ni mogla kaj, da ne bi bila potegnila z drugimi.

Ne da bi bila kaj mislila ali slutila, iz gole radovednosti, in ker je videla druge, je šla tudi Elvira v cerkev. Mehanično je stopala za drugimi ter obstala prav blizu oltarja, pred katerim je že stal mladi par. Ozrla se je najprej na nevesto. Bode-li tudi ona kdaj tako stala pred oltarjem, in kdo bode ob njeni strani? Ta misel jo je prešinjala. Dolgo je zrla nepremično na nevesto. Kar jo zdrami nekak osoren

»da«, s katerim se je ženin odzval pozivu duhovnikovemu, da naj pritrdi, ali hoče postati mož zraven stoječe žene. Sedaj šele se je ozrla tudi po njem ter — ostrmela. Bil je on, po katerem je nekdanj tako hrepenela! Zdajci ji je vzplamtelo zopet srce; komaj ga je bila uzrla pred seboj, pa je bila že zopet popolnoma v njegovi oblasti.

Toda kaj naj misli o njem? Ali se ni še pred nekaj tedni oziral po njej ter se ji tako mameče in zapeljivo nasmihal? Zdaj pa se je zavezal z drugo na večno!

V glavi se ji je začelo vrteti, a srce ji je bilo tako glasno, da se je bala, da poleg stoječi ne bi čuli njegovega planja. Rada bi bila zbežala iz cerkve, a ni mogla premakniti nog; stala je kakor odrevenela. Grozna, nepopisna boleost se je je polastila. Sedaj je šele čutila, kaj ji je nekdanj bil, in kako ga je ljubila. In on? Ali ga je bila s tem odpodila od sebe, ker ga parkrat ni pogledala? Oh, to ni mogoče! Ljubezen se ne prežene tako kmalu. Ne, ne, on se je samo igral z njo! Izkušen mora biti v takih rečeh, da ji je znal tako hitro zbuditi ljubezen v srcu. Tisti pogledi, ki so se ji videli tako mili, tako otožni in polni občatka, so bili hinavski in prisiljeni! Srd in gnus sta se ji zbudila za trenotek v prsih do njega; kak brezvestnež, ki je zamoril na ta način mlado srce! In vendar — misel, da je izgubljen za večno za-njo, ji je bila grozna in strašna. Močnejše in močnejše ji je plalo srce, in kri ji je pritiskala v sence, da se ji je delala tema pred očmi. — Toliko moči in preudarka je še imela, da je sedla v klop, a ondi jo je obliil mrzel pot, in nezavestna se je sesedla.

Nekaj starejših ženskih, ki so takisto pasle radovednost ter so stale v obližju, ji je prihitelo na pomoč. Močile so jo po čelu kar z blagoslovljeno vodo, ker druge ni bilo pri rokah; in to je pomagalo. Toda predno se je Elvira zavedela popolnoma, že ni bilo nikogar več pred oltarjem. Par tovarišic jo je spremilo do doma. Doma so opazili, da je nenavadno bleda in prepadla; a kaj se je bilo zgodilo z njo, o tem je skrbno molčala.

Šole zaradi te nezgode ni zamudila prav nič, učila pa se je še vse pridneje nego doslej. Vsekakor je hotela imeti opravila in bala se je biti brez dela. Na ta način je menila, da vsaj laglje ukroti in upokoji še vedno nemirno srce ter se iznebi boleostnih spominov.

Toda nesreča je hotela, da je začel on zopet hoditi isto pot, kakor nekdanj, in da sta se zopet srečevala. Včasih je šel sam, včasih ga je spremljala soproga, a vselej jo je pogledal z istim milim in iskrenim pogledom kakor nekdanj.

To ji je bilo preveč. Obrnila se je nekoč tako nejevoljno od njega v stran, da je moral čutiti, kako ga zaničuje. Hodil je odslej vedno le po drugi strani ulic, in na ta način sta se izogibala drug drugemu.

Toda Elvira je pri vsem tem trpela. Nikdar si ni bila na jasnem o občutkih, ki jih je imela zanj. Dopovedovala je sicer sama sebi, da to ne more biti nič družega nego sovraštvo, a celo uverjena o tem ni bila. Zakaj pa je zavidala včasih njegovi soprogi, zakaj ji je bila misel, da ga ona objemlje in poljubuje, neznosna? — Zakaj ji je še vedno utripalo srce, kadar ji je prišel naproti, če tudi je šel po drugi strani ulic? Na vse to si sama ni vedela odgovora.

Prišla pa ji je čudna ideja, da bi se gotovo pomirila, ako bi se tudi ona omožila. Zdelo se ji je, kakor da se s tem osveti njemu, ako bi se mu prav v kratkem pokazala na strani izvoljenega moža. — Ta želja se ji je izpolnila!

(Dalje prihodnjič.)



Znameniti Slovenci.

Spisuje Fridolin Kavčič.

78. Jožef Vršič. ¹⁾



Jožef Vršič, porojen v Kamni Gorici radgonskega okraja l. 1774., je bil sin ubožnega viničarja, ki je bil ob enem tesar. V šolo ni hodil, nemščini se je priučil pozneje, a že kot majhen deček je pomagal očetu tesariti. Kot mladenič je bil že izučen tesar ter se je poprijel očetovega obrta z velikim veseljem; posebno mu je ugajal mizarški obrt. Brez vsacega navodila, iz svojega nagiba je začel izdelovati mizarške izdelke s toliko spretnostjo, da se je začel zanj zanimati posestnik Prentlhova pri Radgoni, Frančišek Khörerer plem. Freysburg. Ta ga je sprejel v službo za slugo, a mu ob enem omogočil, da se je pravilno izučil mizarstva. Iz Khörererjeve službe je vstopil v službo grofa Wurmbanda.

Med službovanjem pri teh gospodih si je prihranil varčni Vršič precejšnjo vsotico denarja; s to si je kupil v vasi Prentl majhno

¹⁾ Mittheilungen des hist. Vereins. Gratz 1848. I. Heft. — Wurzbach, Biogr. Lexicon, 50. Theil. — Illustrierte Zeitung. Leipzig J. J. Weber. IV. Band, Nr. 88. »Josef Verschitsch, ein mechanisches Genie«.

Srečavanja.

Spisal Fr. Dolinčan.

II. Elvira.

(Konec.)



eto pozneje, ko je v cerkvi omedlela, je Elvira sama stala kot nevesta pred oltarjem. Njena roditelja nista bila ravno v sijajnih gmotnih razmerah, in zategadelj jima je bilo do tega, da se hčerka »dobro« omoži. Ko se je torej oglasil daljnji sorodnik, premožen trgovec v majhnem mestu na kmetih, sta mu z veseljem pritrdila, toda s pogojem, da tudi Elvira sama privoli. Siliti je pa nikakor nista marala, vsaj bi se ji ne pomanjkalo snubačev, ko je bila izredna lepotica.

Elviri sami pa je bilo čisto enako, kdo jo vzame za ženo, samo da se to čim preje zgodi. Njeno srce je bilo mrtvo, in prepričana je bila, da po bridkih izkušnjah, ki jih je prebila, ne bode ljubila nikogar več. Vesela je bila, da zapusti mesto, kjer je doživela tako grenke ure.

Privolila je torej, in kmalu je bila poroka.

Šla je z možem na novi dom, in nekaj časa je bilo videti, kakor da se ji srce res umiri. Toda kmalu se ji zopet zbudi nekako domotožje po mestu in zlasti po onih ulicah, po katerih je svoje dni v šolo hodila. Nehote so ji uhajale pogosto misli tjakaj, in večkrat ji je vstala znana podoba pred očmi. Pri tacih prilikah se je zdrznila in globoko vzdihnila. A bili so časi, ko si je skrivaj tudi solzo brisala iz oči. Pri vsem tem pa je bila vzorna žena in vdana svojemu možu, da ni imel nikdar najmanjšega povoda, da bi bil nezadovoljen z njo. Toda to je opazil, da ji je včasih obsenčeno lice, in da se ne čuti prav srečna. Skrbno jo je izpraševal, kaj ji je, a ona mu je odgovarjala, da nič. A ta tajna žalost ni ostala brez nasledkov; izpodkopavala ji je bolj in bolj zdravje.

Nekoliko so se izpremenile razmere, ko je čez leto dni povila dečka svojemu možu. Mož je bil tega dogodka neizmerno vesel, a tudi za-njo je bilo to dobro. Bavila se je zdaj z otrokom, ki ga je presrčno ljubila. Pri tem pa je nekoliko pozabila pretekle dni.

Zdravje se ji pa vendar ni hotelo izboljšati; vidno je hujšala in od dne do dne je bila bolj bleda in prepadla v obraz. Če jo je kdo vprašal, kaj ji je, ni vedela pravega odgovora. Potožila je k večjemu,

da ne more spati, in da je zategadelj slabotna in trudna; kaj tacega pa navadno ljudem ne velja za bolezen.

Navzlic temu se je mož radi njenega zdravja posvetoval z različnimi zdravniki, in nekateri izmed njih so mu velevali, naj jo pošlje v kako kopel; konštatovali so živčno bolezen, in za to vrsto bolezni lekarnica menda nima zdravil.

Dasi pa je bil Elvirin mož silno dober, se vendar ni mogel takoj odločiti, da bi jo poslal v kako kopališče; ne da bi se bil ravno bal stroškov, a nerad in težko se je ločil za dalje časa od ljubljene ženice. Pa tudi prave vere ni imel v kopeli, in otroka tudi ni mogel pustiti precej prvo leto tujim rokam. Sicer pa Elvira tudi sama tega ni storila; dete ji je bilo sedaj nad vse, nikdar ji ne bi bilo dopustilo srce, da bi se bila od njega ločila.

Toda Elvira je hirala bolj in bolj, in ker so bili vsi zdravniki, kolikor jih je povprašal, v tem edini, da se pri tacihi boleznih zdravje izboljša le tedaj, ako se bolnik iztrga iz svojega navadnega obližja in rabi pod nadzorstvom umnega zdravnika krepilne mrzle kopeli, se je končno vendar odločil nje soprog, da jo pošlje v neko kopel na Gorenjem Štajerskem.

Elvira se tega ni niti razveselila, niti se ni branila. Šla je, ker so zdravniki tako velevali, in ker je želel mož tako, a otroka in pestunjo je vzela s seboj. Sinko je bil že dve leti star; letal je že pridno po sobi ter že tudi precej žlabudral; bil je sploh v starosti, ko so otroci najljubeznivejši.

V kopališču Elvira ni iskala znanja. Hodila je najraje po samotnih potih z otrokom in pestunjo. Rada je posedala sem in tja na kaki klopi med zelenim smrečjem. Vonjava, ki je puhtela iz smolnatih debel, ji je dobro dela in rada je vlekla na uho šumljanje vetra, ki je skrivnostno šepetal po iglastem vejevju. — Podpirala je včasih glavo z roko in mižala, kakor bi dremala.

Sanjala je, dasi ni spala, sanjala o sreči, katere ne doseže nikdar. Pred njo se je odpiral krasen razgled, in kadar ji je izpregledalo zopet oko, tedaj ji je uhajal pogled v neizmerno daljo, vedno dalje in dalje do skrajnjega obzorja, kakor bi ji hotelo oko uzreti nekoga, po komer ji je zaman hrepenelo srce.

Tako je včasih po celo uro zrla v daljavo, a kadar se ji je oko utrudilo, da je je povesila k tlom, tedaj je, kakor iznenadena, globoko vzdihnila.

Neko popoldne je zopet sedela na klopici, na katero je posebno rada zahajala. Bil je tu skrit, prijeten prostorček; malokdo je vedel

zanj. Včasih je po več ur sedela tu, ne da bi jo bil kdo motil pri njenem razmišljanju. V obližju je žuborel bister studenček, do katerega je semtertja stopila, da si ohladi žejo s požirkom hladne studenčine. Po vejah in po tleh je bilo tu vse polno kosov, ki so se čvrsto in ljubko oglašali, vabeč samice, in kosovo petje je Elvira zelo rada poslušala; segalo ji je v srce, in prihajala je semkaj, kadar je bila najbolj žalostna.

Navadno je bila pestunja z njo, tisto popoldne pa je bila sama s sinkom. Sedla je po stari navadi na klopico, otroka pa je pustila, da je letal po stezi semtertja. Pazila ni mnogo nanj, vedoč, da se mu ne more nič zgoditi, ker je bil svet ondod raven in steze gladke. Brez skrbi se je tedaj vdajala svojim sanjam.

Toda pripetilo se je, da je dete zavilo s steze v stran, se izpodtaknilo ob korenini ter padlo. Detečji jok jo je zdramil; naglo je skočila pokoncu ter stekla proti kraju, od koder je prihajal jok. Očitala si je, da je premalo pazila nanj. Preplašena je hitela gledat, kaj se je zgodilo.

A hkrati je utihnil otrok, in ko je šla še nekoliko dalje, je videla, da drži okroka v naročju tuj gospod ter mu briše solze z lica. Ne da bi se menila za to, kdo je oni, stopi bliže. Otroku se menda ni bilo dosti zgodilo, kajti smehljal se je in nekako strmeč, a zaupljivo je zrl tujcu v obraz.

Elvira hoče vzeti otroka v svoje naročje, a ko iztegne roke proti njemu, osupne tako, da je omahnila. V tem trenutku je bilo videti, kakor bi se bil tudi oni zdrznil. Toda opomogel si je kmalu in, še vedno otroka na roki držeč, je izpregovoril:

»Midva se nekoliko poznavata, če se ne motim, milostljiva. Moje ime je dr. Zor. Bil bi je vam moral že pri drugi priliki povedati, a iz nerodnosti tega nisem bil storil. Sicer sem pa mislil tedaj tudi, da se ne menite dosti za moje ime. Saj se pač spominjate, katero naključje imam v mislih. Vsekako pa se na videz poznavata. Bili so časi, ko sva se pogostoma srečavala. Toda dovolite, da ponesem malega do klopice z vami. Kako ljubeznivo dete je to!« V vsem tem času, ko je on tako govoril, je ona molčala in skoro mehanično stopala poleg njega do klopi. Bila je v hudi zadregi in niti ni vedela, kaj bi storila, niti, kaj bi govorila.

Ko sta prišla do klopice, je postavil on otroka na tla, kamor je bil začel siliti, a sam je sedel na klop. Elviri ni preostajalo drugega, nego da je tudi ona sedla. A bila je hude hoje. Kaj naj pač stori, da bode prav? Ali naj ga takoj odslovi?

Neki glas ji je rekel, da bi bilo to edino prav, a nekaj drugega zopet jo je sililo z elementarno močjo, da bi obsedela vsaj nekaj minut na strani tega moža, katerega je tako ljubila in tako sovražila, in katerega — sovraži — ali ljubi, kdo ve? — tudi še sedaj. Neizrečeno sladko se ji je zdelo v njegovem obližju, in otrpnila je po vseh udih, tako da ji ni bilo mogoče vstati. On pa, kakor bi vedel, kaj se godi z njo, je začel govoriti:

»Človek je vesel, ako zagleda v tujem kraju kak znan obraz; kako dolgočasno je bivati tu med samimi neznanimi ljudmi! Tudi vi milostljiva, se menda dolgočasite, ker vedno tako v samoti bivate.«

»Jaz ljubim samoto in najkratkočasnejše mi je, ako sem sama,« je odgovorila ona mrzlo. On je čutil, kam merijo njene besede. Ali ni se dal motiti.

»Ne, ne!« je nadaljeval. »Samota ni za vašo bolezen. Vi morate med ljudi, se morate razmišljati, zabavati; verjemite, da bo potem bolje.«

Ona ga je strmeče pogledala ter dejala nato skoro zaničljivo: »Kako pa veste, kakšno bolezen imam, da tako svetujete.«

»Dobro poznam vašo bolezen!« je odgovoril on odločno. »Iz oči in z obraza vam jo berem. Vaši živci so trpeli, drugega ni nič. Tisto bolezen imate kakor jaz; noči brez spanja, kaj ne, to je grozno? Kako počasi lezejo ure! Človeku se zdi, kakor bi bil v temnico zaprt. Ako bi človek mogel vsaj miren ostati! Ali kamor se dene, kamor leže, nikjer mu ni obstati. Potem pa misli, misli in spomini, ki človeku prošinjajo glavo! O, to so strašne muke! Človek si smrti želi — žal, da ne pride.«

Ona ga je strmeč poslušala. Da, to je njena bolezen, tako je njeno stanje; toda odkod on to ve? Je-li mogoče, da tudi še kdo drugi tako trpi, kakor ona, ali je mogoče, da ima res tudi on isto bolezen? Do ondaj je vedno mislila, da te muke, ki jih prebiva ona, niso nikomur drugemu znane, da je to stanje, ki je samo ona pozna. Bilo ji je v nekako tolažbo, ko je čula, da tudi on podobno trpi, kakor ona. Občutila je hkrati usmiljenje zanj. Saj trpljenje drugoga ve ceniti le tisti, ki sam trpi.

Toda kaj je vzrok njegovega trpljenja? Ta misel ji je šinila v glavo, in prestrašila se je. Neprijetna slutnja se je je polotila in mraz ji je izpreletaval život. Jo li zopet zalezuje? Da bi prišla čim preje resnici do dna, ga je vprašala: »Pa vi imate vendar svojo soprogo s seboj?«

On je nekoliko pomolčal, uprl nato svoj pogled vanjo ter dejal z nekako surovim glasom :

»Svojo soprogo imam pod zemljo. Preselila se je v boljši svet, pri meni ni imela nič dobrega. Jaz sem bil ves čas najine zveze trd in osoren z njo. Vsled tega je trpela in umrla. Dvojila je, da je pri zdravi pameti.«

Elvira ga je neverno pogledala. Zdelo se ji, kakor da govori blazen človek z njo. In bil je res neznanski videti v tistem trenutku. Lice mu je bilo blede, in ustnice so se mu nemirno zgibale.

Toda bil je le malo časa tak. Pogled se mu je kmalu ublažil in tudi licu se je povrnil navadni izraz. Bolest in žalost sta mu sedaj odsevala z obraza. Menda je bil res nesrečen. Črez nekoliko časa je nadaljeval z mehkim glasom :

»Moja soproga ni bila kriva moje nesreče, zato mi je žal, da sem tako neljubeznivo ravnal z njo. Toda jaz nisem mogel drugače. Hliniti se nisem mogel in ji kazati ljubezni, katere nisem občutil do nje. Prelahkomiselno sem se bi zaročil z njo in prelomiti nisem hotel dane besede. To je vzrok moje nesreče. A morda bi se bilo moje srce sčasoma sprijaznilo z njo, morda bi se mi bila celo ljubezen vnela za-njo, ko ne bi si mojega srca bila popolnoma prilastila druga. Moja soproga je bila z dežele; v malem mestecu, kjer je živela s svojo materjo, in kjer sem bil nastavljen par let tudi jaz, je bila brez dvojbe najlepše dekle daleč na okoli. Rad sem jo videl; ona mi je verjela in se mi vdala. Tedaj sem res mislil, da jo ljubim. A ko sem bil premeščen v stolno mesto, sem srečaval zopet ono drugo bitje, za katero mi je bilo že preje vzplamtelo srce v neskončni ljubezni. Premagoval sem se in premagoval, a zaman. Kriv sem bil toliko, ker se nisem izogibal mameče prikazni. Srce bi se mi bilo morda umirilo, da je nisem videl vsaki dan. A vleklo me je po sili vedno po isti poti, po kateri sem vedel, da ona pride. Vsaki dan sem vodil oči na sladko pašo, in srce mi je čim dalje bolj utripalo, čim češče sem videl ljubljeno bitje. Tako sem prišel sam s seboj v strašno protislovje. Imel sem nevesto, a ljubil sem drugo. Je-li tudi ona kaj občutila, tega ne vem. Bil sem navezan na drugo, in malo mi je koristilo, naj me li ljubi, ali ne. Nesreča je bila to, da je bila moja nevesta ubožna. Ako bi bila bogata, bi ji bil z lahkim srcem povedal, da je ne ljubim. Nič bi ji ne bilo škodilo; dobila bi bila lahko družega, boljšega, nego sem bil jaz. A ker je bila uboga, je nisem mogel, niti hotel zapustiti. Poročil sem se, in bil sem nesrečen, kajti moje srce ni bilo pri njej, bilo je drugje.«

Nekoliko je obmolknil. Glavo je bil naslonil nazaj, in zrl je v zrak proti oblakom. Ona ga je strmeč poslušala, in srce ji je kipelo od neznanih čuvstev. Še ji ni bil povedal, da je bila ona tista, katero je tako neizmerno ljubil. Zvedavo je uprla oči vanj, in tudi on se je ozrl na-njo. Njegov pogled je bil v začetku miloben, hkrati pa mu je zažarelo oko v divjem ognju. »O, Elvira,« je vzkliknil, in solze so se mu udrle po licih, »o Elvira, ti ne veš, koliko sem trpel, in koliko trpim!« Izrekši je položil roko okoli njenega vratu, in vroč poljub jo je zaskel v lice. Strast ga je bila obladala popolnoma.

Ona pa je strpela trenotek njegov poljub. Že ji je srce omagovalo. Tudi ona bi se bila rada razjokala, rada naslonila svojo trudno, od prečutih noči zmučeno glavo na njegove prsi ter se počila v njegovem naročju.

Toda hipoma se ji zbudi ženski ponos; v svesti si svoje zakonske dolžnosti, skoči pokoncu ter reče z odločnim glasom:

»Gospod! Jaz imam moža in otroka!«

Izrekši, zdrsne na kolena k otroku, ga pritisne strastno na srce in ga vroče poljubuje po obrazu. Ali jo je res tako premagala ljubezen do deteta, ali pa je hotela le prikriti svojo veliko razburjenost?

On pa ni odgovoril nobene besede. Ustnice so se mu pač nervozno zgibale, kakor da bi bil hotel nekaj reči, da bi se opravičil, a glasu ni bilo iz njegovih ust. Pogledal jo je še enkrat tako milo in žalostno, kakor jo je pogledaval tedaj, ko sta se srečevala, potem pa je odšel.

Ona je nema gledala proti oni strani, kjer je bil izginil. »Saj se še vrne,« je vzdihnila ter si zakrila obraz.

Toda vrnil se ni! Tedaj sta se bila zadnjič srečala!



Pesem o zvestobi.

Pri mizi pesnik mlad sedi
In pesem novo piše.
Kako ljubo, kako lepo
Zvestobo »svoje« riše.

Napisal kitic je nad sto,
Dokončal krasno delo,
Ki bode kmalu širom krog
Po svetu zaslovelo.

Vesel zakliče zdaj na glas:
»Proslavil sem zvestobo!«
Kar stopi možko poštni sel
Z velikim pismom v sobo.

Odprto je: imeni dve
In spodaj »zaročena« —
Pa v ogenj pesem s pismom vred,
Saj zvesta ni nobena!

Dravinski.

